

TOMO JEDRLINIĆ:

Tisuća godišnjica Hrvatskoga kraljevstva.

epopisivo je veselje zavládalo među Srbima, Hrvatima i Slovencima, kad su se u 7. veku, u vreme seobe naroda, doselili iz zakarpatskih ravni u krajeve, koje i danas naseljuju. Osobito se Hrvati uzradovali, kad su prešli Velebit, ugledali more i naselili Dalmaciju.

Očiju plamnih, užarena lica niz goru mnoštvo srće ko bujica i ruke diže, kliče: »More! More!« Veći deo Balkanskoga poluostrva naseljen bi isključivo Slavenima. Koliko su Južni Slaveni imali neprilika sa domaćim i vanjskim neprijateljem pre nego su se udomačili i zagospodovali ovim krajevima, o tome nam povest dovoljno pripoveda. Razumljivo je, da su se osobito susedni narodi otimali o ove krajeve, poznavajući silno naravsko bogatstvo, koje još dandanas sakriva u sebi naša domovina. Silni Bizantinci, nasrtljivi i razbojnički Mađari, a nažalost i osvetnički Bugari stalno su uznemirivali ove krajeve. Ovom zemljom vladali su ono doba banovi i veliki župani, koji su nad pojedinim plemenima imali neograničenu vlast. Oni su bili međusobno katkada nesložni i zavidni jedan drugome. Ovako nesložni nisu dakako mogli da budu dosta otporni prema neprijatelju. I čudo je kako su držali svoju vlast i branili svoju

domaju pred najezdom tudinca. Pošto je bila opasnost za sam opstanak pojedinih plemena i pokrajina vrlo velika, osobito pred Mađarima i Francima, to je knez Ljudevit Posavski, i ako teškom mukom i velikim žrtvama, ujedinio pod svojom vlasti sva hrvatska, srpska i slovenska plemena od Soče do Timoka. On je dobro znao i shvatio što znači jedinstvo i sloga. No ne vladaše zadugo, jer bi izdajstvom Borne, kneza Dalmatinske Hrvatske, svladan i pogubljen. Ljudevita Posavskoga, kneza Panonske Hrvatske (od Drave do Kapele) možemo smatrati predhodnikom Jugoslavenstva.

Panonska Hrvatska bila je na udaru Mađara i oni su često provaljivali s ovu stranu Drave. Provaljujući tako, oni tekom vremena stadoše ugrožavati i Dalmatinsku Hrvatsku, kojom je vladao knez Tomislav. Ali su ovde Mađari naišli na jak otpor, jer ih Tomislav, tada još knez, sa svojim hrabrim vojnicima hometice potuče i zauvek potera preko Drave. Odbivši krvoločne i divlje neprijatelje, Tomislavova je slava porasla i ugled mu se silno podigao. Pobeđenim Mađarima (Arpadu) Tomislav dovikuje: »Čuvar sam vjerni ognjišta otaca, lav stražar rodne rijeke i doline. Susjede, dom si na svojem gradu. Zovi me zid mjedeni, plot krvavi... Prohtje l' se tebi jednom natrag, znadi: Tu ćeš me naći; čekam te na Dravi«.

Tomislav je sada Panonsku i Dalmatinsku Hrvatsku ujedinio u jednu državu, potčinio je svojoj vlasti, proglasio je kraljevinom i godine 925. dao se na najsvečaniji način kruniti za prvoga hrvatskoga kralja (Duvanjsko polje, blizu Duvna u Hercegovini). Kralj Tomislav je svoju državu, kraljevinu Hrvatsku, uredio, a za obranu od neprijatelja organizovao je vojsku, koja je za ono vreme bila dovoljno jaka da suzbije navale: 100 tisuća pešaka i 60 tisuća konjanika. Mornarica je također bila moćna: 80 velikih brodova, na svakom brodu do 40 ljudi i 100 manjih brodova, na svakom 10 do 20 ljudi. Jadransko more bilo je već onda naše i za vladanja silnoga Tomislava ono bejaše bedem hrvatske slobode, kao što treba da bude danas bedem naše, jugoslovenske slobode.

Tomislav je ujedinio Hrvate, Srbe i Slovence. Gotova Jugoslavija! Srbi i Slovenci rado su se davali pod zaštitu moćnog Tomislava, jer ih je on znao i mogao da štiti.

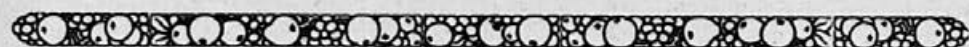
Već u Tomislavovo doba nastalo je bilo pitanje crkvenoga jezika. Hrvati su imali svoju biskupiju u Ninu, gde bejaše i prestonica. Biskupi ninski bili su Hrvati. Oni su u svoje crkve uveli jezik, kojim je naučao apostol Ćiril. Uporaba crkveno-slovenskog jezika u crkvama bila je rimskim crkvenim vlastodršcima zazorna i oni su nastojali, da u hrvatske crkve uvedu latinski jezik, »jer (piše papa Ivan X. Tomislavu) nije pravo, da odlični kršćani prisustvuju misi, koja se čita u barbarском slovjenskom jeziku«. (!!!) Naš je dakle jezik prema mnenju rimskih papa barbarski! I došlo je do crkvenog sabora u Splitu, gde je slavni ninski biskup Grgur Dobro uzalud branio prava slovjenskog

jezika u crkvi. Svi su dostojanstvenici i crkveni i svetovni ustali protiv njega i Grgur bejaše prisiljen, da se pokori, te da se »barbarski« slovenski jezik otpravi iz crkve i proti volje Kristove, koji je apostolima rekao: Idite i naučavajte sve narode u svim jezicima! Grgur je bio kažnjen premeštajem!

Tomislav je kao kralj bio na vrhuncu moći i slave. Hrvatska je za njegovo vreme bila najjača sila na Balkanu. Kasniji događaji, po smrti Tomislava, potamnili su sjaj Tomislavove krune i trebalo je eto 1000 godina, da se sjaj naše narodne, domaće krune opet povрати.

Prošlo je tisuću godina, naš je narod doživio mnogo, vrlo mnogo burnih i mučnih dana, sve u borbi za održanje, za opstanak. A borba za opstanak i pojedinca i naroda bila je i jest očajna. U toj teškoj borbi, ispostavljeni gorkim iskušenjima, naš je narod izašao pobednikom. Razkrojne sile naših dušmana uništene su! I jedan jedinstven narod srpski ili hrvatski ili slovenski, narod jugoslavenski, ujedinjen i stavljen pod moćnu zaštitu nesavladivoga Belog Orla i predvođen zvezdom svetlog doma Karađorđa, naslednika Tomislava, slaveći ovu tisućgodišnjicu, dovikuje svim svojim neprijateljima: »Zovi me zid mjedeni, plot krvavi... Prohtje l' se tebi jednom natrag, znadi: Tu ćeš me naći; čekam te na Dravi!« Za ovo obećanje jamče nam i neslomiva krila naših dičnih Sokolova i Sokolića, uzdanice naše.

Slava kralju Tomislavu! Živeo kralj Aleksandar! Napred stupaj, Sokole! Cilj: Soča!

DR. K. R.:

Vladika Petar II. Petrović-Njegoš kot vladar Črne gore.

(Predavanje ob prenosu njegovih kosti na Lovćen, dne 21. septembra 1925)

„Narod moj spomine hrani.“

akor posamezen človek ima tudi vsak narod svoje doživljaje. So to zgodovinski dogodki, ki značijo njegov napredek v kulturi človeštva. Razen teh dogodkov-mejnikov stoje ob njegovi poti možje, ki so si pridobili zaslug zanj v političnem, gospodarskem ali kulturnem oziru. Teh mož se narod spominja, jih slavi ter s tem kaže svojo življensko usposobljenost. Narod, ki ne časti spomina svojih velikih mož, ki jih zanemarja, ni vreden življenja. Njih zgled je čist in neomadeževan ter vabi mlajše generacije k posnemanju.

Tudi naš narod jugoslovenski je rodil obilo mož, ki so vredni spomina.

Med nje spada slavljeneц današnjega dne: vladika Petar II. Petrović-Njegoš.

Petar II. je bil škof in vladar Črne gore, pokrajine naše sedanje države, ki pa je bila do l. 1918. samostojna. Zgodovina Črne gore je zelo raznolika in krvava.

V najstarejši zgodovinski dobi so prebivali na ozemlju današnje Črne gore Iliri. Med punskimi vojnami so prišli prvič v stik z Rimljani, ki so jih po težkih bojih premagali in njihovo ozemlje izpremenili v svojo provinco. Iliri so se kmalu navzeli rimskih običajev in jezika. Ko se je rimska država razdelila na dva dela, je pripadla Črna gora k vzhodni ali bizantinski državi. Po važnem mestu Dioclea se je začela imenovati Duklja ali Zeta po reki istega imena.

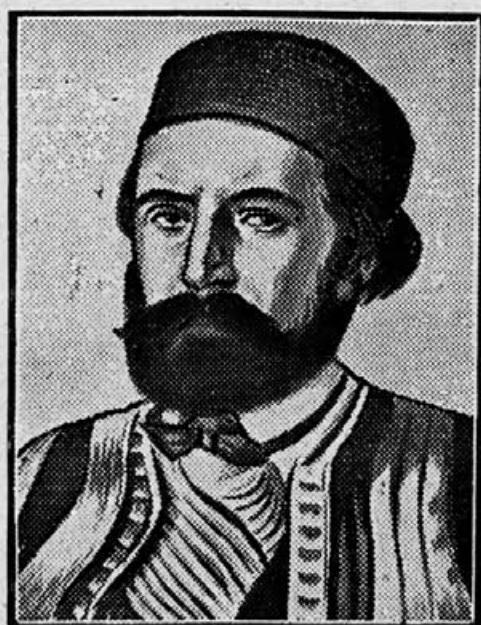
V sredi 6. stol. so tudi to pokrajino zasedli južni Slovani. Ko so se začeli deliti na posamezne rodove in plemena, najdemo tu kot tudi v sosedni Raški (po reki Raša), Srbe. Izmed obeh glavnih srbskih pokrajin se je najprej dvignila do večje veljave Duklja, ki je že l. 1078. bila povzdignjena v kraljevino. Pozneje je začela Zeta propadati, zato pa je vzcvetela sosedna Raška, posebno ko so tam zavladali vladarji iz rodbine Nemanjićev. Drugi iz te rodbine je sprejel l. 1217. od papeža kraljevsko krono. Bil je to Štefan Prvovenčani. — Zeta je postala pokrajina velike srbske države. Po smrti najznamenitejšega vladarja srednjeveške Srbije, carja Štefana Dušana Silnega (l. 1355.) so zagospodovali v Zeti domači knezi Balšići. V rednih bojih s Turki, Benečani in Bosanci so si ohranili svojo samostojnost. Po njih izumrtju je pripadla Zeta zopet Raški ter sta ji vladala despota Štefan Lazarević in Jurij Branković. L. 1439. so Benečani iztrgali Brankoviću primorje. — Vladar gorenje Zete Štefan Crnojević pa je priznal nadoblast Benečanov. Za njegovih naslednikov je prišlo v rabo ime Črna gora. L. 1499. so Turki podjarmili Črno goro, vendar pa se niso vmešavali v črnogorske notranje zadeve. Pustili so Črnogorcem njihovo plemensko uredbo pod vladikami s Cetinja.

Nova doba začne za Črno goro koncem 17. stoletja, ko zavlada vladika Danilo Petrović iz plemena Njegoš. Očistil je najprej svojo deželo vseh poturčencev. L. 1707. na božični in novoletni dan jih je dal vse pomoriti. Turki so hoteli kaznovati Črnogorce ter poslali svojo armado nadnje. Črnogorci so končno podlegli turški premoči, a bili so vedno pripravljeni bojevati se z njimi. Ta del zgodovine Črne gore je poln junaštev in požrtvovalnosti.

Sledil mu je vladika Petar I., ki se je ozko naslonil na mogočno Rusijo. Njemu je sledil njegov nečak Petar II. Predno je 81. letni Petar I. zatisnil l. 1830. svoje trudne oči, je določil za naslednika sina svojega brata Tome, Rada. Njegov rojstni datum ni natančno znan, rodil se je pa najbrže l. julija 1813. Do desetega leta je ostal doma, nato pa se je preselil v samostan Savina pri Ercegnovem, kjer ga je učil učenih menih

Josif Tropović. Ostal je tam do l. 1827., nakar se je vrnil na Cetinje, kjer je postal učenec znanega pesnika Sime Milutinovića Sarajlije. Njemu se ima zahvaliti predvsem, da ga je navdušil za pesništvo. — Pozneje je šel Rade v Peč, kjer je dobil posvečenje ter izpremenil svoje ime v Petar. Postal je najprej predstojnik (arhimandrit) samostana cetinjskega. L. 1831. je odpotoval v Petrograd in bil tam posvečen v škofa. Ko se je vrnil, ga je narod takoj priznal za vladiko Črne gore.

Kot vladika je podedoval stoletni boj s Turki. — Sprl se je z njimi za posest Grahova. L. 1837. se je bil odločilni boj, ki je končal z uspehom Petrovim. — Za njegove vlade je bil izvršen tudi uboj Smail-age-Čengića, ki ga je ubil Novica Cerović.

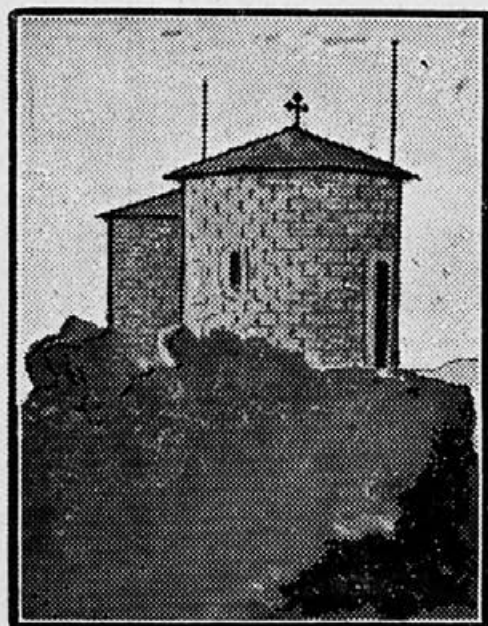
Petar II. Petrović-Njegoš.

Težkoče mu je prizadejal predvsem položaj lastne države. Kot posvetni vladar je bil vladiki dodeljen »gubernator«. To je bil tedaj Vuk Radonjić, ki si je želel pridobiti večjo moč in izpodriniti iz vlade vladiko. — To je bila za Petra II. ugodna prilika, da je odstavil Radonjića in ga pregнал v Kotor. Odslej je Petar združil duhovno in posvetno oblast v svojih rokah. Preosnoval je notranjo upravo in l. 1831. ustanovil senat kot zakonodajno skupščino in najvišje sodišče.

Važna je dalje njegova vlada v kulturnem oziru. Ustanovil je mnogo šol in končno l. 1834. tudi tiskarno na Cetinju. — Sam je bil zelo izobražen mož, ki je govoril in pisal vse kulturne jezike.

Posebno znamenit in poznan po celem svetu pa je Petar II. kot pesnik in pisatelj. Njegova dela so: »Pustenjaki«, »Lijek jarosti turske«, »Luča mikrokozma«, dalje zbirka narodnih pesmi »Ogledalo Srpsko« in še nekaj manjših.

Svetovnoznano njegovo delo pa je »Gorski vijenac«, ki je predstavljen v več evropskih jezikov. Obstojata tudi slovenski prevod od ranjkega profesorja Rajka Peruška, opremljen z obširnimi komentarji. (Prevodi iz svetovne književnosti, IV. zv.) L. 1849. se je Petra lotila zahrbtna bolezen — jetika, ki ji je v svojem 40. letu dne 31. okt. 1851. podlegel. — Pokopan je bil na Lovčenu, Avstrijci pa so l. 1917. njegove kosti odnesli na Cetinje, odkoder se danes vračajo.

Njegoševa grobnica na Lovčenu.

Petar II. ni samo združil in trdneje zvezal črnogorskih plemen, iz njegovih pesmi se zrcali duša velikega Jugoslovana, ki je sklenil ozke veze z Rašani in celo z veliko slovansko Rusijo. — Ne občudujemo danes samo njegovih zmožnosti, temveč tudi njegov jugoslovanski patriotizem. Njegov sorodnik Juriš Petrović, prednik našega kralja je pričel boj za osvoboditev.

Da smo danes ponosni državljani velike Jugoslavije, je tudi njegova neminljiva zasluga. Zato je velika naša hvaležnost napram temu možu. Iz te hvaležnosti se poraja naša želja: Mir njegovemu pepelu, večna mu slava!

Petar II. Petrović-Njegoš kao pesnik.

Junačka Crnagora nije doživjela, otkad postoji, takva slavlja, košto ga je 20., 21. i 22. septembra ove godine. Na Cetinju sabrao se narod iz sviju strana Crnegore, došlo je ljudi od svih krajeva prostrane Jugoslavije, delegati iz tudine — svećenstvo, narodni poslanci, ministri, vojska — glazba, pevači, uzduhom kružili aeroplani, a brdima grurali topovi — srca sviju razigrana gledajući našega Kralja Aleksandra i Kraljicu Mariju. Divni taj prizor obasjavaše sa vedra neba žarko sunašce. Šta se to dešava na brdima crnogorskim?

Smrtni ostaci blagopokojnog vladike, gospodara i pesnika Crnegore Petra II. Petrovića Njegoša vraćaju se na ponosni Lovćen, gde su počivali od god. 1855., dogod ih nije god. 1914. barbarska ruka Nijemaca i Mađara digla sa svetoga mesta i spustila u dol, ne bi li tako ponizila i velike ideje Njegoševe, koje još uvijek dižu visoko svaku dušu crnogorsku i jugoslovensku. Al se ljuto prevariše. Ideje Njegoševe još žive, san se njegov obistinio, neprijatelji su poniženi, a mi ujedinjeni pod žezlom junačkoga praunuka Crnoga Đorda! Kostii Njegoševe vraćaju se na gordi Lovćen uz slavlje, koje dolikuje velikome geniju, kaki bijaše

Petar II. Petrović Njegoš.

Rodio se On godine 1811. i dobi na krstu ime Rade. Otac mu bijaše Tomo, brat gospodara i vladike crnogorskoga Petra I. svetoga, koji je umro 19. oktobra 1830. odredivši za svoga nasljednika sinovca Rada, koji se zakaluderi i dobije ime Petar II. Godine 1833. pođe u Rusiju, i u prisutnosti ruskoga cara Nikole posvećen bi za vladiku, vrati se u Crnogoru i priznat bi od svih Crnogoraca za gospodara. Umro je u isto doba dana 19. oktobra kao i stric mu, navršivši 21 godinu svoga slavnoga vladanja. Njegova želja je bila da počiva na Lovćenu, i ta mu se želja ispunila 1855. U prisutnosti svojih ljubljenih Crnogoraca, novoga knjaza sinovca mu Danila i knjaginje Darinke sahranjen bi u grobnici, koju si je za života sam bio sagradio, ali su ju 1914. Nijemci porušili i kosti mu prenesli u Cetinje. Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar dao je sagraditi na Lovćenu novu, ljepšu grobnicu, kamo pohraniše Njegoševe kosti 21. septembra o. g. u prisustvu našega kralja i kraljice.

Vladika Rade dobio je prvu naobrazbu od kaludera i od srpskoga pesnika Sima Milutinovića. Ali se je vladika kasnije sam izobrazivao i postao jedan od najumnijih srpskih pjesnika svoje dobe, duboki mislilac.

Ne ću da vam pripovedam o delovanju Petra II. kao vladike i vladara, nego ću da vam rečem dvije tri o njegovu pjesnikovanju. Kao pjesnik na daleko je i bolje poznat nego kao vladika i vladar.

Počeo je pjesnikovati 1832. U tiskarni, što ju je sam osnovao na Cetinju, tiskao je dva svoja prva djela: *Pustinjač Cetinski*, zbirka ponajviše prigodnih pesama, i *Lijek jarosti turske*, gdje je opjevao najnovije crnogorske bojeve protiv Turaka. U Beogradu izdao je narodne pjesme pod imenom »Ogledalo srpsko«; među njima bit će i po koja njegova. Bojeve Crnogoraca od Danila I. dalje opjevao je u 10 pjesama, koje ugledaše svijetlo dana u zbirci »Slobodijada«.

Od god. 1840. do 1850. dao je Njegoš najbolja svoja djela a ta jesu: »*Luča mikrokozma*«, religiozno alegorijski spijev o stvaranju svijeta i čovjeka. Ovo filozofsko djelo ima 6 djelova i sačinjeno je po Miltonovom Izgubljenom raju, a ima u njoj i tragova Danteove Božanske komedije. To je djelo još i danas najbolji religiozni spijev u novijoj srpskoj knjiži. »*Šćepan mali*« slika nam u dramskom obliku uzurpatora Šćepana maloga, koji je zavarao Crnogorce, da je proterani ruski car, te ga Crnogorci krajem 18. vijeka priznadoše za gospodara.

No najveće i najljepše njegovo djelo jest *Gorski vijenac*, kojim je on prodičio svoje Crnogorce i ovenčao sebi glavu neumrlim vijencem slave. Za predmet ovoga svoga najboljega djela uzeo je pokolj poturica u Crnojgори (1700) za vladanja vladike Danila I. Crtajući taj događaj upliće Njegoš u svoje djelo realni crnogorski život, tradicije, vjerovanja, običaje, mudre izreke i poslovice tako te je *Gorski vijenac* skladna i lijepa mešanica drame, epa i lirike i ubrzo osvojilo publiku i doživjelo uspjeh, košto nijedno pjesničko djelo do takā. Njegoš je osjećao duboko narodnu dušu i izrazio ju i potpunije i bolje nego itko drugi prije i poslije njega. I učeni i neučeni ljudi osjetili su veliku pjesničku vrijednost toga djela, a narod njegov duboki nacionalni karakter, pa je to djelo najpopularnije u srpskoj književnosti. Doživjelo je 21 izdanje, a prevedeno je na mnoge evropske jezike, dapače i na švedski jezik.

Spomenut ću ti, draga sokolska mladeži, jedan momenat iz »*Gorskog vijenca*« a to na usta učenoga episkopa ohridskoga, gospodina Nikolaja Velimirovića. Njegoš proslavlja viteško iznad svega, a to je slavljenje karakternā čovjeka. Može jedan narod biti malen i siromašan, no ako ima veliki karakter, on niti je malen niti siromašan. Može jedna država biti velika i bogata no bez karakternih ljudi, ona je ništavna i siromašna. Naša narodna riječ za karakter je viteštvo. Pod viteštvom Njegoševim razumiju se sve vrline, bile u ratu, bile u miru. Kultura je nešto sporedno i jeftino u sravnjenju sa viteštvom. Ona može biti sredstvo a ne cilj jednoga naroda. Kultura može imati neke vrijednosti samo, dok je u službi vaspitanoga naroda u viteštvu. No kad kultura postane vrhovnim zlatnim idolom, jedne države i gospodaricom i tirankom svih unutrašnjih moralnih vrijednosti ljudi, onda takva država postaje zlatnim kamenom lisica i jazavaca pod obrazinom ljudskom. Takva je bila Venecija u ono vrijeme, kad ju je posijetio vojvoda Draško, kako pripovijeda Njegoš u »*Gorskom vijencu*«. Venecija je bila kulturnija nego što je danas, i

kulturnija od ma koje države u Evropi; pa kad ju viteška duša Draškova stala mjeriti crnogorskim mjerilom valjanosti i karakternosti, časti i obraza, pravde i istine, na njegovu mjerilu pokazala se ništica. Takva je ništica čovjek, bio on i najkulturniji, ako nema značaja ili, kako bi Njegoš rekao, viteštva. Dakle karakter nada sve!

Još nešto. Njegoš je milozvučna trublja rodoljublja. Djela njegova su moćni izvor svježeg, zdravog, viteškog rodoljublja za mlada pokoljenja našeg naroda do u daleku budućnost. Da vidite gudure nepogodne, u svemu osim u junacima, da vidite u kakvom je surovom kršu živio jedan narod najrodoljubniji naše rase, na kaku je suhu stijenu bilo vezano rodoljubivo srce Njegoševo! Vi, iz plodnih nizina rodoljubi, podvostručite vaše rodoljublje!

Kadgod je osjetio i slabe zrake svitanja slobode na ma kojem kraju našega onda podjarmljenog naroda, njegova misao letela je tamo. G. 1848. htjeli su Mađžari da izbrišu sa lica zemlje Jugoslovene; Jelačić se diže na obranu, a Njegoš mu nudi svoju pomoć. Jelačić mu lijepo odgovara, da je Njegovo pismo pokazalo »iskrenu i susjednu ljubav prema meni i domovini našoj«. — Njegoš šalje proglas na Bokelje i Dubrovčane bez razlike vjere, da ostanu vjerni banu Jelačiću. — God. 1848. zahvaljuje knezu Aleksandru Karađordeviću, što je pomogao Srbima u Ugarskoj.

Dne 21. septembra o. g. bila je Njegoševa duša vesela, jer je na Njegovu grobu stajao vladar slobodnog i ujedinjenog naroda našega.

ISAIJE MITROVIĆ:

Duša.

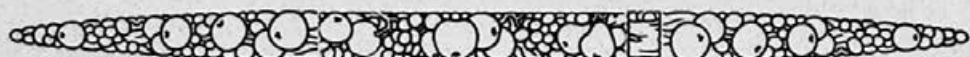
Ti si kao cveće u sijaset boja
U večnome hramu kada se preleva,
Ja to cveće gledam i ne pitam koja
Ruka u dugine boje ga odeva.
Ti si kao cveće u tisuća boja,
Kad strasno prelama nježna perca svoja.

Ti si odsev nečeg što od uvek beše,
Što i sada traje što će vazda biti,
Besmrtna si s usnam što se večno smeše
Kad zemnog života kidaju se niti.
Ti si večno mlada, devica sunčana,
Koja ne predleži nikakvim menama.

Ti si nedeljiva samosvetla tačka,
Il si što i Boštvo, il u njemu sjaješ,
Ko njegova silna najvidnija značka,
Jer čoveku svest o opstanku daješ,
Iz koje se svetle posledice truse,
I večno se Dušo ti povraćaš u se.

Ti si samo jedna, i jedna ćeš sjati
Kao ponos sunca s večnog pjestala,
Sveg napretka ljudskog vekovita mati
Što je zemljom ikad ovom postojala.
I jedan je Adam što kroz Te govori,
Do posletka sveta što će da se bori. —

Tebe nisu nikad nigde okovali,
Ubit te ne mogu zato si svemoćna
Kad sud grob zakaži, tvoja ruka pali
Nade i čeznuća ko kandila noćna.
Velelepna slika najviših oltara
Tebe čovek ima, ali te ne stvara!

S. VRDOLJAK:

Sokolstvo u zarobljenim krajevima.

(Svršetak.)

aljni uzrok, da su Sokolska društva uspevala, bila je činjenica, što su se u njihovu središtu nalazila mnoga vredna i sposobna braća, o kojoj ćemo kasnije pobliže progovoriti.

Pred svetskim ratom nalazile se u zemljištu, okupiranom po Italiji četiri sokolske župe:

Idrijska sa 9 društava i 3 samostalna ženska sokolska odseka, sa preko 600 članova;

Goriška sa 17 društava i 5 odseka sa 1100 članova;

Tržaška sa 10 društava, 2 muška i 1 ženskim odsekom sa 800 članova;

Vitezić sa 10 društava i 1000 članova.

Po godinama osnovala se župa Vitezić god. 1909, Idrijska 1910, a god. 1911 Goriška i Tršćanska. Ove dve zadnje nastale su iz Primorske župe. Župa Vitezić i Goriška delile su se u tri okružja.

Po dobi osnivanja najstarije društvo je u Trstu (T)¹ osnovano god. 1882, Slede; god. 1887 Gorica (G), god. 1890 Prvačina (G), god. 1894 Postojna (I), god. 1897 Pula (V) i Idrija (I), god. 1899 Solkan (G), god. 1901 Volosko-Opatija, god. 1903 Pazin (V), god. 1905 Ilirska-Bistrica (I), Žiri (I), god. 1908 Logatec (I), Ajdovščina, Standrež, Miren (G), Rojan, Vrdela (oba T), Kantrida-Zamet (V); god. 1909 Cerknica i Cerkno (oba I), Bilje, Cerniče, Kobarid, Selo (sva 4 G), Barkovlje i Opčine (oba T); god. 1910 Spodnja Idrija, Št. Peter na Krasu i ženski odsek Sokola u Žireh (svi I), Škrbina, Podgora, Komen, Kojsko, Gradišče, Dornberg i odseki Cerniškog Sokola Brje i Osek (svi G); Baška (V); god. 1911 ženski odsek Sokola u Postojni (I), Dobrovo, Kanal (odsek Sokola u Gorici) (oba G), Punat, Medulin, Dobrinj (sva tri V), god. 1912 Dornberg-Zalošče, Šempas (odsek s. u Gorici (oba G), Lovran (V), Sežana (T), god. 1913 Divača, Sv. Jakob u Trstu (oba T). Ukupno 46 društava sa sedam odseka; i 4 ženska samostalna odseka sa skoro 4000 članova.

Od svih tih društava ostadoše pod Jugoslavijom: Žiri, ženski odsek u Žirim i Logatec od župe Idrija, Kantrida-Zamet (Kantrida spala pod Italiju, a Zamet pod Jugoslaviju), Kastav, Punat (sada Aleksandrovo), Baška, Dobrinj (više ne opstoji) od župe Vitezić.

Društva su općenito dobro delovala. Da to bolje osvetlimo, navesti ćemo neke podatke: Župa Idrijska pripremila je bila za svesokolski slet u Ljubljani, koji se imao održavati god. 1914., a usled atentata u Sarajevu bio zabranjen: 176 članova u sokolskom svečanom odelu, 111 članova u prostim vežbama, 56 članica u prostim, 56 natecatelja i 24 obrtno trgovačkog naraštaja.

Kod sleta Tršćanske župe dne 16. VI. 1912. na Opčinama sudeluje u povorci preko 300 članova. Kod javne vežbe: 104 ženskog naraštaja u prostim vežbama, 130 muškoga, 80 članica, 96 članova i 10 odeli na spravama.

Kod sleta župe Vitezić god. 1912. u Kantridi-Zametu nastupa 216 odoraša, u prostim 60 vežbača i 50 naraštaja, 10 odeli na spravama. Za proste vežbe prigodom Svesokolskog sleta u Ljubljani župa Vitezić priprema 50 vežbača u prostim vežbama, dočim čitavi tadnji Hrvatski Sokolski Savez izjavljuje, da usled težine vežbi nemože nastupiti sa više od 200 vežbača.

Pogledajmo nastupe naših današnjih župa i videćemo, da se mnoge nemogu pohvaliti takovim uspesima.

Ovi vanjski uspesi bili su tek delomična slika rada, kojeg su pojedine župe i društva tekom vremena marljivo i svestrano provodile.

Pre smo spomenuli, da je uspešno delovanje na polju Sokolstva pomagala i dizala vruća nacionalna borba i mnogi istaknuti sokolski radnici, koji su marljivo radili u vodstvu župa i pojedinih društava:

¹ Radi kratkoće označićemo župe samo sa početnim slovima.

U župi Idrijskoj sudeluju u sokolskom radu sadanji starešina Jug. Sokol. Saveza, brat E. Gangl, brat Ivan Bajželj, urednik našeg »Sokolica«, župski načelnik Julče Novak, sada u Mariboru, i uzoran prednjak Fran Krčnik (on je ostao u Idriji).

U Tršćanskoj župi: brat Ambrožič Miroslav, sada načelnik saveza, podnačelnik dr. Janko Šavnik, braća Vladimir i dr. Ljudevit Kuščer, Miklavc, Jezeršek Egon, Trebec i drugi.

U Goriškoj župi: starosta dr. Irgolič Fran, načelnik Kranjc Ljudevit i drugi.

U Vitezićevoj: Idealan i požrtvovan starešina brat dr. Ivan Poščič. Retko sam vidio tako zauzetih i ustrajnih sokolskih radnika kao njega. Onda: brat Janko Jazbec (sada u Crikvenici), Soko retke ustrajnosti i železne volje, koji je najviše uz brata dra. Poščiča doprinesao organizaciji i radu župe, pa braća Gradaček, pop Luka Kirac, pokojni Stihović, pokojni Filipić, Zdolšek, Svetličić, Karlavaris, A. Rubeša i drugi.

Svi ovi nastoje, da sokolski rad prodube i svestrano podignu. Velika važnost polaže se na to (župa Tršćanska), da se odgoje valjani prednjaci, koji će biti zalog opstanku i delovanju pojedinih društva. Većina tih radnika sklonilo se u slobodnu domovinu, jer ili su bili protjerani ali nisu imali uveta za opstanak.

Osim brojnih predavanja i tečajeva valja spomenuti i Sokolsku štampu, koja je također u velike doprinesla odgoju članstva i time podizanju i širenju sokolske misli.

Župa Ljubljana I, Gorenjska, Notranjska i Idrijska izdaju pod uredništvom brata dra. Pavla Pestotnika »Sokolski vesnik«. Treba je spomenuti oveću uspelu radnju brata Ivana Bajželja, koja je u njemu izašla: Upliv telovežbe na ljudsko telo.

Župa Goriška izdaje po potrebi župsko glasilo »Sokolski prapor«.

Godinom 1912. počimlje da izlazi pod uredništvom brata Miroslava Ambrožiča: »Vestnik Tržaške Sokolske Župe«. Vesnik su dobivali besplatno svi članovi tršćanske župe, a osiguravali su mu redovit mesečni izlazak oglasima rodoljubnih tršćanskih tvrtka. I ovde treba spomenuti mnoge upravo dobre i svestrane članke brata Miroslava Ambrožiča i dra. Ljudevita Kuščera.

God. 1914. izdaje i župa Vitezić svoj »Vjesnik« pod uredništvom brata Janka Jazbeca. List ima dubok i važan cilj: hteo je da s vremenom čim bliže i u jedno sjedini sva tri onda opstojeća plemenska sokolska saveza. Radi toga izlazi on pisan srpsko-hrvatskim i slovenačkim članicama. Tiskara u Lovranu nije imala ćirilskih slova, inače bi bio izlazio i ćirilicom pisan. Sveski rat, koji je buknuo god. 1914. prekinuo mu je život kao i ostalom sokolskom delovanju.

I vlastite Sokolske domove imala su nekoja društva kao Prvačina i Ilirska Bistrica. Soko u Kantridi-Zametu također ga je počeo graditi. Rat je radnju prekinuo. Zemljište i zidine doma pripale su Italiji i nalaze

se u neposrednoj blizini naše granice. Goli zidovi zevaju i najbolje svedoče kakovu slobodu uživaju naši sunarodnjaci u slobodnoj zemlji Maz-zinia (veliki i slobodoumni talijanski političar)!!...

Mnogo društva vežbala su po Narodnim domovima, kojih je bio lepi broj po ovim krajevima i služila su za sedišta svim kulturnim društvima. Kada je Talijanska vojska zaposela Istru, najviše su nastradali Narodni domovi. Inventar je bio raznešen, dvorane uništene. Sećate se valda još sudbine Narodnog Doma u Trstu, kojega su talijanski fašisti potpalili i on sav izgorio. Zadimljeni, goli zidovi najbolje svedoče o trpljenju našeg naroda.

Narodni i Sokolski domovi, prije središte života stoje nemo, zapušteni i snivaju o danima slave.

Nemo gledaju i isčekuju život sa istoka, koji će ih opet napuniti veselim ciklom i vikom, a zidove i dvorane okтити zelenim vencima, cvećem, ćilimovima i teško isčekivanim zastavama...

Eto vam u kratko prikazanog rada našeg naroda u tamošnjim krajevima, rad Sokolstva posebice. A ko bi vam mogao potanko izneti onaj sitni, požrtvovan rad, koji nam je na koncu dao tako osveštenu celinu: narod? Od svega toga silnog rada ostaje u srcu slatka i tužna uspomena i čvrsta vera, da će naš narod odoleti i ovom zlu i na dedovskim ognjštima ostati čvrst poput litice, koja stolecima prkosi uzburkanom i besnom moru.

* * *

Bilo je pod jesen god. 1920. u Sisku. Sokolski pokret razmahao se po svoj oslobođenoj domovini. Nije ograničio delovanje na uski delokrug. Zdrava i snažna sokolska ideja tražila je novih odušaka, novih poljana svom radu. Počelo se širenjem Sokolstva među vojskom. Koliko smo već bili sretni na činjenicu, da imamo našu narodnu vojsku, a tek kako su Sokoli bili ushićeni, da mogu svoje delovanje protegnuti i na redove vojske! Mnogi su među njima bili, koji se tukli za slobodu svoju i našu već od god. 1912. Bili su na Kumanovu, pod Jedrenima, u sveskom ratu prošli sva bojišta, prešli gore Albanske, da sa Solunskoga fronta opet slavom ovenčani uđu u oslobođenu domovinu. Po velikom broju odlikovanja vidiš koliko su prepatili i zasluga stekli. A sada se nalaze tu u sokolskim vrstama i svi jednaki, braća, stojimo u redu i vežbamo pod vodstvom mladoga prednjaka. On stari proslavljeni ratnik, a prednjak nije još ni redov bio! Kakova samo čudesa stvara Sokolska ideja.

I tako jednog popodneva dolazila je četa za četom jednog bataljona 26 peš. puka na Sisačko vojničko vežbalište. Čete su se imale takmičiti u izviđanju prostih vežbi, propisanih za župski slet u Zagrebu. E da ste vi videli s kojim oduševljenjem i voljom oni su vežbali! Svaka četa htela je da bude prva i sve su dobro vežbale. Njihov zapovednik, brat potpukovnik iza vežbe ovako ih oslovio: »Vojnici! S vašim izviđanjem ja sam vrlo zadovoljan i zahvaljujem Vam se. Morate uvek biti tako požrt-

vovani, vredni i pripravnici, kada vas Njegovo Veličanstvo Kralj i Domo-
vina pozove na oružje. Jer znajte, vaša braća u Staroj Srbiji i Makedoniji
čekali su preko 500 godina, dok su bili oslobođeni. Naša braća u Istri i na
Soči, koja stenju pod tuđinskim jarmom, neće čekati 500 godina dok ih
oslobodimo, to će skoro biti.»

Ja sam par puta iznesao pred javnost ove krasne i snažne reči i
svaki put kad se na njih setim, prođu me trnci oduševljenja i zado-
voljstva.

A kako bi tek vesela bila ona naša tužna, zarobljena braća, da
ih čuju!

Dragi Sokolići! Vruća je želja svih nas, da bi se čim pre ispunile
proročanske reči brata potpukovnika, tim više, jer je jedan deo (oko
1,000.000) našeg, skoro najsvesnijeg naroda došao pod tuđina.

Teški putevi vode tome cilju. S jedne strane jak i lukav protivnik,
a s naše strane večna nesreća svijui Slavena, nesloga. Nadamo se, da će
ovog nezadovoljstva i nesloge nestati, i tek tada moći ćemo s uspehom,
da mislimo na braću u ropstvu, a oni, da se nečemu od nas nadaju.

Vi, koji ulazite u život, budi vam jedna od velikih zadaća, da nepre-
stano mislite i radite za braću u ropstvu. Podržavajte veru u
njihovo vaskrsenje u vašim redovima i narodu oko vas. Imajte nepre-
stano pred očima cilj, koji je vodio naše komite u Staru Srbiju i Make-
doniju, koji je vodio tri Sarajevska Mučenika svetlom cilju.

Jer, verujte, ovakovi heroji ubrzavaju delo oslobođenja.

JOS. A. KRALJIĆ — KRK:

Sokolićima u slobodi.

Djeco moja, moja tuga,
moji jadi sve su teži,
moja Sreća na Jadranu —
na izdahu bôna leži.

Na krilu joj Sokolići
tužno cvile — Majka mila
ostavlja ih, a njim s reda
prelomljena desna krila.

Poletjet bi nekud htjeli:
kaplju vode Majka moli,
da okvasi blijede usne
i ublaži teške boli.

Ali krilu nema leta,
prelomljeno nema snage;
poginut će sivi ptići
na grudima majke drage.

Djeco moja — Sokolići,
s vaših gnijezda — iz slobode,
jedno krilo meni dajte
i bar jednu kaplju vode.

Popet ću se navrh Učke
i u dol ću tužnu sići,
gdje na krilu majke plaču
mali ptići Sokolići.

Ponijet ću im kaplje vaše
i sasut im vaša krila;
kliklati će Sokolići
i iskrisit Majka mila!

Otud će vam kliktaj mili
rajit grudi — sa visina,
a na Učki sjati sunce
i zapjevat majka njina.

A kad nova srastu krila,
prhnuti će smjele ptice
i na našu Učku pasti
naše male sirotice.

Djeco moja — Sokolići,
s vaših gnijezda — iz slobode,
jedno krilo meni dajte
i bar jednu kaplju vode!

I. BAJŽELJ:

Sokolska prosvetna šola.

Nravstvena vzgoja.

(Dalje.)

Prvi pogoj za dosego uspehov v nravstveni vzgoji je disciplina. Sokolska disciplina je prostovoljna, to znači, da smo se sami zavezali pokoriti se vsem poveljem, načelom in predpisom, ki jih ima sokolska organizacija. Nihče ni prisiljen, da vztraja v naši sredi, kdor pa hoče biti med nami, se mora podvreči našim zakonom. Disciplina pa ne pomeni slepo pokoravanje in izvrševanje sokolskih dolžnosti, taka disciplina ni prava, ker se ne vrši iz prepričanja in iz ljubezni do stvari. Kdor vrši svoje dolžnosti zato, ker jih mora, kdor dela dobro zato, ker se boji pretenj in kazni, kdor se varuje zlega, zato da bo pohvaljen, ta ne pozna prave discipline. Discipliniran Sokol je le oni, ki iz ljubezni in prepričanja izpolnjuje svoje dolžnosti, kdor vrši dobro zaradi dobrega samega, kdor se izogiblje hudobij in greha prostovoljno iz notranjega prepričanja ne pa iz bojazni pred kaznijo. S pravo disciplino se privadimo obvladati samega sebe, priučimo se spoznavati svoje dolžnosti pa tudi svoje pravice, vse pa vršimo zato, da koristimo sebi in svoji okolici, zato se izogibljemo vsega, kar bi škodovalo nam samim in drugim.

S takim ravnanjem si pridobimo smisel za skupnost in za vzajemno sodelovanje, ki dosežeta mnogo več in boljše nego separatistično delo in stremljenje. Pa tudi snaga in red ter točnost so znaki dobre discipline, to so lastnosti, ki so za redno življenje neprecenljive vrednosti in brez katerih so mnogokrat dobri uspehi izključeni.

Kakor smo iz početka rekli, hočemo potom nravstvene vzgoje doseči lepe in čiste značaje. Sem spada tudi čistost misli, govora in dejanj. Bodi sam proti sebi oster sodnik ter si ne dovoli niti misli niti besed niti dejanj,

ki so proti tvoji vesti in ki bi se jih moral sramovati pred široko javnostjo. Ne govori opolzkih in dvoumnih izrazov, ponašaj se dostojno in ne oskrni svojega telesa. Zavedaj se, da si hočeš s telesnimi vajami ustvariti lepo telo ter čisto in neomadeževano dušo, ker to je smoter in cilj sokolske vzgoje.

Telesne vaje torej niso same sebi namen, one so pripomoček, ki ga uporabljamo kot vzgojno sredstvo pri telesni in nравstveni vzgoji, ker njih vpliv dobro učinkuje na obe strani, kar smo iz naših dosedanjih razprav posneli. Zato pa brez telesnih vaj ni prave vzgoje, zato si brez njih Sokolstva, ki mu je naložena vzgoja vsega naroda, misliti ne moremo. Sokolstvo bi bilo torej brez telovadbe nepopolna organizacija, ki bi ne dosegla onega, zaradi česar obstoji, manjkalo bi mu najvažnejše vzgojno sredstvo.

Ker smo pa videli, da je največ lepih lastnosti, ki skupno tvorijo lep značaj, posledica dobre telesne vzgoje, telesnega vežbanja, zato lahko trdimo, kar smo rekli spočetka, da je nравna vzgoja v tesni zvezi s telesno vzgojo, ali še bolje rečeno: Vse lepe lastnosti so posledica dobre telesne vzgoje, zato ji pripisujemo toliko važnost. Tyrš veli: v krepkem telesu vzgajati krepke značaje, je dolžnost Sokolstva.

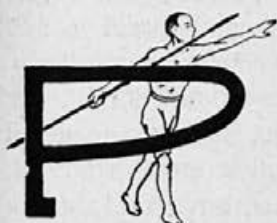
Narodna vzgoja.

Pravimo, da je narod skupina ljudi, ki je sorodna po naravnih in duševnih znakih, ki ima iste običaje in govori isti jezik. Kar je v manjši obliki družina, to je v večji narod. In kakor smo v družini medsebojno navezani drug na drugega ter gojimo medsebojno ljubezen, podobno je v narodu. Dolžnost vsakega posameznika je zavedati se, da pripada k svojemu narodu in skrbeti za napredek in dobrobit svojega naroda. Kakor pa ni v vsakem članu družine zavest o dolžnostih, ki jih ima do svoje družine, razvita, enako se mnogi pripadniki svojega naroda ne zavedajo dolžnosti, ki jih imajo napram svojemu narodu. Poučiti vsakega posameznika o narodnih dolžnostih, se pravi narodno vzgajati.

Narodna vzgoja je torej pouk o nesebičnem delu za narod, v njej je zapopadena ljubezen in ponos do svojega rodu in domovine, je čustvo, ki nam veli, da branimo in cenimo, kar je našega pa bodi to duševna ali gmotna last naroda, je končno skrb za narodno svobodo in prosti napredek in neomejeni razvoj naroda. Sem pa ne smemo prištevati one ekspanzivne sile, ki jo kažejo mnogi narodi s tem, da zatirajo druge narode in jim jemljejo svobodo.

(Dalje prihodnjič.)

Zakaj kadiš?

reden povem, kako smo se ono nedeljo pogovarjali o tobaku, moram pač pojasniti, kako se razumem s svojimi fanti, ki mi je poverjeno njih vodstvo in kakšni so medsebojni odnošaji v tej naši družini, ki jo tvorim jaz, prednjak, s svojim naraščajem. Na čelu sem tej družini, vendar nikdar nisem njen nedostopni poglavar, temveč navzlic znatni razliki v letih intimen prijatelj, drug teh mladih fantov. S tem, da sem sebe hotoma postavil na njihovo stopnjo, smo ustvarili pogoje za sokolsko šolo, v kateri vzgajam jaz nje, oni pa mene.

Načeloma jim nikdar ničesar ne propovedujem, tudi ničesar ne prepovedujem, če jih prej ne prepričam, da je to nekaj slabega, škodljivega.

Tako je bilo tudi s kajenjem. Nisem jim hotel pridigati proti nikotinu — vedoč, da ne bi zaleгло — čeravno sam nisem kadilec in mi je mrzko kajenje drugih. Še točneje naj se izpovem: vseeno mi je, ako vidim kaditi osebo, napram kateri sem ravnodušen, ki mi je tuja; vedno me pa neprijetno dirne, če kadi človek, ki ga imam rad.

Tiste dni sem videl, da kadi tudi Stane, moj najljubši fant, zmagovalec pri naraščajski tekmi. Vedel sem še to, da pred kratkim ni kadi; vedno je tudi trdil, da on ne bo nikdar kadi in ne pil...

Zbrali smo se v nedeljo popoldne takoj po kosilu v telovadnici. Napovedana je bila zdravniška preiskava baš mojih fantov, po preiskavi pa smo bili namenjeni na izlet, kakor vsako solčno nedeljo. Čakajoč zdravnika, smo se pogovarjali.

»Stane, zakaj pa si ti naenkrat začel kaditi?« ga vprašam. »Saj svojčas nisi kadi, kaj ne?«

»Pa saj kadijo vsi, zakaj bi jaz ne?«

»No, samo oponašanje vendar ni argument!« — Pa je povedal Stane, kako so ga dražili vrstniki in tudi mlajši tovariši, ker ni kadi; da se boji — kajpada: profesorjev v šoli (dve tretjini mojih fantov tvorijo gimnazijci); da je doma pod kuratelo kakor majhen otrok, pa bo k letu maturiral itd. — pa je hotel vsem skupaj zavezati jezike in je poskusil svojo prvo cigareto.

»Stane, ali je bilo dobro?« ga vprašam iz resnične radovednosti, ker tega užitka iz lastne izkušnje niti ne poznam.

Stane je prišel nekoliko v zadrego... Dva tovariša v ozadju pa sta se skrivaj muzala. Precej sem uganil, da sta bila pri »žaloigri« soudeležena, pa hitro vprašam: »Sta bila zraven, kaj?« Smeh jima uide, Tone, ki je bolj grobo tesan, pa bruhne iz sebe: »Bruhati je začel, da je bilo kar grdo.«

Zdaj smo kmalu vsi zvedeli, da so obhajale našega močnega Staneta takrat vse slabosti, da se je tresel kakor šiba na vodi, da se mu je vrtelo v glavi in končalo z omenjenim neprijetnim bruhanjem. K sreči je bilo — vse potrebno pripravljeno, ker so fantje kadili na šolskem stranišču.

»Veste, jaz se pa pravzaprav ravno zato nisem navadil kaditi, ker se mi je zamalo zdelo kaditi v tem »okusnem« lokalu, kakor so to delali moji sošolci.« — Stane je bil nekoliko v zadregi zaradi te moje pripombe.

»Pravijo, da škodi kajenje. Jaz tega ne verujem«, povzame Slavko. »Prav nič ne čutim, da bi mi kaj škodilo.«

»Jaz sam prav ne vem, kako je s to stvarjo. O kajenju imam že svoje mnenje ne glede na zdravstvene razloge. Pa saj mora kmalu priti naš brat zdravnik, pa bomo kar njega lahko vprašali, kaj je na tem.«

»Volk v basni«, pravijo latinci — tisti hip se začujejo koraki in naš društveni zdravnik vstopi. Glavna preiskava se je že izvršila pred meseci, zdaj gre samo za kontrolo, kako učinkuje na fante trenaža za tekmo. Pretehtali smo se že sami, zdravnik je s preiskavo dihanja in pulza tudi kmalu gotov. Vse je dobro.

»Brat zdravnik, zdaj te pa še nekaj prosimo, ako utegneš. Prej v pogovoru smo prišli na tobak in na njegov učinek. Ali res trajno škoduje?«

In zdaj nam naš doktor napravi — kakor je njegova navada — celo predavanje:

»V tobaku je nikotin, to veste. Sama sreča je, da je v prepariranem tobaku ta strup jako, jako razredčen. Že s svežimi tobačnimi listi bi se lahko vse drugače zastrupljali — nikotin sam pa spada med najhujše strupe. Sicer pa: saj imate v knjižnici Cilenškove »Naše škodljive rastline« — le preberite si tozadevne odstavke!

A k u t n o zastrupljenje z nikotinom doživi vsakdo, ki kadi prvič v svojem življenju. Slabosti, ki nas pri tem obidejo so znane vsem: saj ni treba, da bi jih opisovali, kajne?« — pa pogleda porédno fante — je že vedel, zakaj. Na Stanetovih licih se je pojavila rahla rdečica.

Potem se telo privadi temu strupu. Vedno večje doze bi bile potrebne za akutno zastrupljenje, pri navadnih dozah onega hudega učinka ni več. Toda tisti učinek, ki nam je pri prvi cigareti dokazal, da je v nji strup, ni lagal: pri stalnem kadilcu nastopa polagoma k r o n i č n o zastrupljenje, začetkoma neznatno, kasneje pa tem neprijetnejše, čim hujši kadilec je dotičnik in seveda je tudi odvisno od njegove odporne sile.

Bronhijalni katar, ki redno spremlja prave kadilce, je sam na sebi že neprijeten; še hujše je to, da tvori ugodno priliko za infekcijo z drugimi boleznimi, med njimi jetiko! Katar v sluznici je znana stvar pri kadilcih.

Pa nikar ne mislite, da je vse to samo pri onih, ki dim vdihavajo (»inhalirajo«) v pljuča. Zadošča navadno kajenje! Še tega ni treba: redni obiskovalci zakajenih prostorov (gostilniških sob, kavarn) se morajo tako-

rekoč pokoriti za grehe drugih in občutijo, četudi so nekadilci, na sebi iste posledice nikotina.

V ustni slini kadilca se vedno raztopi nekaj nikotina. S slino pride ta v želodec in povzroča tu želodčni katar, ki na njem bolehajo vsi hudi kadilci.

Kakor živčevje omami prva cigareta, tako ga občutno oškoduje stalno kajenje. Mnogi hudi kadilci postanejo nervozni, spati ne morejo nikdar dobro, roke se jim tresejo itd.

Menda zadošča to, kajne? In vendar sem vam povedal le nezaten del škode, ki jo povzroča ta strast v zdravstvenem pogledu. Razsoden zdravnik, ki mu je znanost pokazala pogubni vpliv strupa, mora biti neizprosen nasprotnik nikotina. Največja in celo smešna nedoslednost pa bi bila, ko bi se Sokolstvo, ki hoče telesno vzgajati, ne borilo proti zastrupljanju telesa.

Večkrat sem vas hotel, mladi bratje, na to opozoriti; zato sem vesel, da je bila danes prilika dana! Pa sami premislite to vprašanje. Kaj vzklopke, stoje — ko pa marsikdo desetkrat več podre z alkoholom in nikotinom, nego je s telovadbo zgradil!

Zdravo, pa razmišljajte o stvari!»

»Zdravo!« — Zdravnik je odšel, fantje so se čutili precej prizadete; pogovor se je šele počasi spet razvnel in prišel polagoma na druga vprašanja.

Krasen je bil ta popoldan. Šli smo na bližnjo goro, vežbali med potjo, govorili o vsem mogočem, kovali načrte za naše društvo, za naše Sokolstvo, za svojo bodočnost. Na povratku hodim s Stankom. Pogovor spet o — tobaku.

»Veš, ne bom več kadil,« mi pravi. »Verujem znanstvenim preiskavam o škodljivosti tobaka, vidim, da sem se sam zastrupljal; kar sram me je, da sem s telovadbo zidal, s kajenjem pa podiral, kakor je povedal doktor.« Gorko sem stisnil roko svojemu najboljšemu fantu, ki je prišel sam brez tujega pritiska do tega sklepa. »Povej še to, kar je prekinila preiskava: ono tvoje mnenje o kajenju bi še rad slišal, čeravno vem, da ne bo ugodno.«

O tem pa sem hotel ta dan še govoriti vsem, zato sem počakal, da smo se ustavili na razgledišču tik nad mestom.

»Najhujše se mi zdi pri kajenju to, da so vsi pravi kadilci tudi pravi sužnji svoje strasti. Tako se podajo nikotinu, da se ga odvaditi kar »ne morejo«. Zbodlo me je vedno, ko sem slišal iz ust kadilca: saj sem se že poskušal odvaditi, pa ne morem. Mož, pa: ne more; vedno znova slišiš take izreke in vedno znova vstane v tebi zaničevanje te nemoči, tega suženjstva. Vidite, dragi moji, to suženjstvo, ki mu sčasoma podležejo vsi kadilci, to se mi najbolj studi.

Studi si mi upravo, da hipnemu užitku na ljubo ljudje, ki bi imeli marsikatero bližjo dolžnost, razmetavajo denar za tobak, da puhaajo iz

strasti vsote v zrak, ki bi jih bili dolžni drugače uporabiti — ne dolžni zakonu pač po svoji vesti. V naši domovini poženemo letno težke milijone v zrak na ta način — in dobršen del teh milijonov pokadijo ravno najrevnejši sloji.

Sokoli sami pa porabimo za to, da tej svoji strasti zadostimo, vsote, s katerimi bi letno lahko sezidali več sokolskih domov. — Vem, da moj priliranek tega ne bo preprečil, toda nočem sodelovati pri tem zapravljanju, ko sem spoznal njegovo brezmiselnost.

Naključje nas je ta dan še enkrat privedlo k tobaku. Vračali smo se mimo vil in vrtov. Stanetov mlajši brat Dušan, ki je že cel botanik, me ob ograji ustavi: »Poglej prepovedani sad! *Nicotiana tabacum* in *Nicotiana rustica*, obe rastlini, iz katerih delajo tobak, ena zraven druge!« Ogledali smo si doslej neznani nam »živi tobak«. Obe imata velike, široke liste, prva cvete rožnato, druga pa zelenkasto-rumeno. Lastnik še vedel ni, da smo ga zalotili, kako goji na svojem vrtu prepovedani tobak.

Zdaj sem pa sklenil s fanti še to: da eden naših pogovorov po telovadbi posvetimo tobaku. Dušan je obljubil, da prevzame to nalogo. Povedal nam bo nekaj o zgodovini tobaka, o delu v tovarnah in poskušal dobiti statistične podatke o kajenju. Ako bo dobro, objavimo v »Sokoliču«.

Pa smo stali spet pred sokolskim domom. S krepkim »zdravo!« smo se razšli. Mislim, da sem ta dan odvrnil od nikotina več kakor enega njegovega pristaša.

HANA BURGEROVA-DUBOVÁ:

Proste vaje za žensko deco za VIII. vsesokolski zlet v Pragi 1926.

Sestava obsega: 4 dele, vezane z medigrami. — Vsak del je zgrajen iz treh stavkov A, B, A — in stavek B, A je vedno ponoviti. — Vsak del ima torej 5 stavkov — A, B, A, B, A.

Predigra: 4 takti, $\frac{1}{4}$ takt — drža.

I. Del A. — Takt $\frac{1}{4}$.

Temeljna postava: spetna stoja — priročiti.

1. takt:	1. upogniti priročno, prsti se dotikajo na straneh ram (komolci ob bokih),
2. z d. suniti naprej, vzklopiti gor, z l. drža,
3. z d. odročiti, roka drža, z l. drža — pogled v d.,
4. z d. priročiti, z l. mahnuti dol — pogled naprej,
2. takt:	1. vzpon — skozi odročanje, dlani gor, vzročiti palci nazaj — pogled gor,
2. drža,
3. spon — skozi odročanje, hrbti gor, priročiti — pogled naprej,
4. drža,
3.—4. takt:	— 1.—2. takt v drugo stran,

5. takt: 1. odročiti, vzklopiti gor,
2. lehti drža,
1.—2. s štirimi tekovimi skoki na mestu cel obrat v d., začne d., l., d., l.,
3. z odzivom z l. snožen vskok v zmeren počep (kolena je pokrčiti le toliko, da je poskok prožen) — roke v bok, hrbti rok so na bokih,
4. snožen poskok na mestu v zmeren počep in vzravna — lehti drža,
6. takt: 1. suniti v stran, vzklopiti gor,
2. lehti drža,
1.—2. s štirimi tekovimi poskoki na mestu celi obrat v d., začne d., l., d., l.,
3. z odzivom z l. snožen vskok v zmeren počep — roke v bok, hrbti rok so na bokih,
4. snožen poskok na mestu v zmeren počep in vzravna — lehti drža,
7. takt: 1. skrčiti priročno, prsti se dotikajo na straneh ram (komolci ob bokih),
2. d. skrčiti prednožno, stegno vodoravno, goleno navpično dol, prsti iztegnjeni, z l. vzpon — suniti gor, palci nazaj — pogled gor,
3. z d. suniti dol, spetna stoja — skrčiti priročno, prsti se dotikajo na straneh ram — pogled naprej,
4. l. skrčiti prednožno, stegno vodoravno (kakor v 2. dobi) z d. vzpon — suniti gor, palci nazaj — pogled gor,
8. takt: 1. z l. suniti dol — spetna stoja — skozi odročenje, hrbti gor, priročiti — pogled naprej,
2.—4. drža.
(Končati je s čelom h glavni tribuni.)

I. B.

1. takt: 1. polobrat v d. na prstih l. noge, odnožna stoja z d. — odročiti, dlani naprej — pogled v d.,
2.—4. polagoma polobrat v l. na prstih obeh nog v zanožno stojo z d. — pogled in lehti drža,
2. takt: 1. s prisunom z d. spetna stoja — veliki čelni krogi dol, hrbti gor — pogled naprej,
2. veliki čelni krogi dol, hrbti gor,
3. čep — lehti drža, hrbti gor,
4. vzravna — priročiti,
(krog konča vedno z odročenjem),
- 3.—4. takt: — 1.—2. takt v drugo stran,
5. takt: 1. izkoračna stoja v d. stran — odklon v l. — skozi odročenje upogniti odročno, prsti na tilniku (komolci nazaj, l. komolec natanko nad l. rogo) — pogled naprej,
2. drža,
3. vzklon — s prenosom teže telesa na l. odnožna stoja z d. — odklon v d. — lehti drža — pogled naprej (kakor v 1. dobi v drugo stran),
4. drža,
6. takt: 1. vzklon — s prenosom teže telesa na d. odnožna stoja z l. — odklon v l. — z l. mahiniti v stran, dlan gor, z d. drža — pogled čez l. ramo na l. dlan,
2. drža,
3. vzklon — s prenosom teže telesa na l. odnožna stoja z d. — odklon v d. — l. upogniti odročno, prsti na tilniku, z d. mahiniti v stran, dlan gor — pogled čez d. ramo na d. dlan,
4. drža,
(v 6. taktu v 1. in 3. dobi je odklonjena leht za 45° od vodoravne ravnine, odklon mora biti torej precej globok),

7. takt: 1. vzklon — polobrat v d. na prstih l. noge, odnožna stoja z d. — z l. mahnuti v stran, z d. drža, dlani naprej — pogled v d.,
2.—3. polagoma polobrat v l. na prstih obeh nog v zanožno stojo z d. — lehti in pogled drža,
4. polobrat v l. na prstih l. noge, s prisunom z d. vzpon spetni — lehti drža — pogled naprej,
8. takt: 1. spon — priročiti,
2.—4. drža,
(končati je z d. bokom h glavni tribuni).
Ponoviti je stavke A, B, A.
Pri tretjem ponovilu stavka A v 8. taktu na 1. dobo skozi predročnje priročiti in celi obrat v d. (obrat je izvesti s skrižno stojo z l. pred d. v vzponu, gib lehti je pred obratom).

Medigra: takt $\frac{3}{4}$.

1. takt: 1. zanožna stoja z d. — odročiti dol, vzklopiti v stran,
2.—3. drža,
2.—4. takt: drža,
5. takt: 1. s prisunom z d. spetna stoja — priročiti,
2.—3. drža,
6.—8. takt: drža.

II. Del A. — Takt $\frac{3}{4}$.

1. takt: 1. odročiti, palci gor,
2. predročiti, palci gor,
3. odročiti, palci gor,
2. takt: 1. vzročiti, dlani naprej — pogled naprej,
2. predročiti, hrbti gor,
3. vzročiti, dlani naprej — pogled naprej,
3. takt: 1. prednožna stoja z d. — zmeren predklon — skozi odročanje odročiti dol, vzklopiti v stran — pogled na prste d. noge (glava pokoncu),
2.—3. drža,
4. takt: 1. vzklon — polobrat v l., s priključenjem z d. spetna stoja — priročiti,
2.—3. drža,
5.—6. takt: — 1.—2. takt,
7.—8. takt: — 3.—4. takt, v drugo stran,
9. takt: 1. odročiti uloženo, hrbet gor, palec in sredinec se dotikata — poskok na prstih l. noge, upogniti zanožno d. (kolena niso skupaj), goleno vodoravno s tlemi — pogled naprej,
2.—3. dva poskoka na prstih l. noge — d. noga in lehti drža,
10. takt: 1. vzročiti (pred obratom) palci nazaj — s skrižno stojo z d. za l. celi obrat v d. v vzponu — pogled gor,
2. spon — zaklon v lopaticah — odročiti, dlani gor, pogled v d.,
3. drža,
11. takt: 1. vzklon — zasukati lehti in uložiti kakor v 9. taktu — poskok na d., upogniti zanožno l. (kolena niso skupaj!), goleno vodoravno s tlemi — pogled naprej,
2.—3. dva poskoka na prstih d. noge — l. noga in lehti drža,
(v 9. in 11. taktu je napraviti doškoke mehko),
12. takt: 1. vzročiti, palci nazaj — pogled gor — s skrižno stojo z l. za d. celi obrat v l. v vzponu,
2. spon — zaklon v lopaticah — odročiti, dlani gor — pogled v l.,
3. drža,

13. takt: 1. vzklon — upogniti odročno, prsti se dotikajo zgoraj ram (zgornje lehti v višini ram) — pogled naprej,
2. zasuk trupa za 90° v d. — mahnuti v stran, dlani gor — pogled v d.,
3. odsuk trupa za 90° — lehti drža — pogled naprej,
14. takt: — 13. takt v drugo stran,
15. takt: 1. vzpon — odročiti gor, palci nazaj — pogled gor,
2.—3. drža,
16. takt: 1. spon — skozi odročenje, hrbti gor, priročiti — pogled naprej,
2.—3. drža,
(končati je s čelom h glavni tribuni).

II. B.

1. takt: 1. a) »e-« predročiti z d., hrbet gor, z l. drža,
b) »-na« z d. mah dol — z l. predročiti zmerno gor, hrbet gor (do 10 cm nad in pod vodoravno ravnino),
2. a) »dve« z d. mah gor, z l. dol,
b) »in« z d. mah dol, z l. gor,
3. — 2.,
2. takt: 1. izstopna stoja z d. naprej — z d. predročiti gor, hrbet gor, z l. zaročiti, dlan gor — pogled na d. roko,
2.—3. drža,
3. takt: 1. a) s prisunom z d. spetna stoja — predročiti in z d. mah dol, z l. gor — pogled naprej,
b) z d. mah gor, z l. dol,
2. — 1,
3. — 1,
(gib lehti kakor v prvi dobi — hrbti gor),
4. takt: 1. izstopna stoja z l. naprej — z l. predročiti gor, hrbet gor, z d. zaročiti, dlan gor — pogled na l. roko — (kakor v 2. taktu na drugo stran),
2.—3. drža,
5. takt: 1. prenesti težo telesa na d. in prednožiti z l. — skrčiti odročno, prsti na tilnik — pogled naprej,
2. odnožiti z l. — lehti drža,
3. prinožiti z l. — lehti drža,
6. takt: 1. prednožiti z d. — lehti drža,
2. odnožiti z d. — lehti drža,
3. prinožiti z d. — lehti drža,
7. takt: 1. s poskokom počep odnožno z l. — mahnuti v stran in roke v bok,
2. vzravna in s preskokom počep odnožno z d. — lehti drža,
3. vzravna in s preskokom počep odnožno z l. — lehti drža,
8. takt: 1. vzravna in s poskokom spetna stoja — suniti dol,
2.—3. drža,
9. takt: 1. a) »e-« odročiti z d., hrbet gor, z l. drža,
b) »-na« z d. mah dol, z l. odročiti zmerno gor (do 10 cm nad in pod vodoravno ravnino),
2. a) »dve« z d. mah gor, z l. dol,
b) »in« z d. mah dol, z l. gor,
3. — 2.,
10. takt: 1. izkoračna stoja z d. v stran — z d. odročiti gor, z l. odročiti dol, hrbti gor — pogled na d. roko,
2.—3. drža (lehti so v ravni črti),

11. takt: 1. a) s priključenjem z d. spetna stoja — odročiti in z d. mah dol, z l. gor — pogled naprej,
b) z d. mah gor, z l. dol,
2. — 1,
3. — 1.
(pri mahanju v predročenju in v odročenju so hrbti rok obrnjeni ves čas gor in roke izravnane),
12. takt: 1. izkoračna stoja v l. stran — z l. odročiti gor, z d. odročiti dol, hrbti gor — pogled na l. roko,
2.—3. drža,
- 13.—15. takt: — 5.—7. takt (prenesti težo telesa na d. itd.),
16. takt: 1. vzravnavna, polobrat v l., s priključenjem z l. spetna stoja — suniti dol,
2.—3. drža,
(končati je z d. bokom h glavni tribuni).
Sledi stavek A 2 z izmeno:
15. takt: 1. polobrat v l. v skrižni vzpon l. pred d. — skozi odročenje odročiti gor, palci nazaj — pogled gor,
2.—3. drža,
16. takt: 1. s priključenjem z l. spetna stoja — skozi odročenje priročiti — pogled naprej,
2.—3. drža,
(končati je s hrbtom h glavni tribuni).
Ponoviti je B (konča z l. bokom h glavni tribuni) in A 2 (s čelom h glavni tribuni).

Medigra: takt $\frac{3}{4}$.

1. takt: 1. z zanožno stojo z d. klek — predklon v d. — predročiti z d. dol ven, vzklopiti, naprej ven, prsti uloženi, l. roka v bok — pogled na d. roko,
2.—3. drža,
- 2.—4. takt: drža,
5. takt: 1. vzravnavna — vzklon — s priključenjem z d. spetna stoja — z d. priročiti, z l. suniti dol — pogled naprej,
2.—3. drža,
- 6.—8. takt: drža.

III. del A. — Takt $\frac{3}{4}$.

1. takt: 1. poskok na d., skrčiti zanožno l. (goleno vodoravno s tlemi) — zmeren predklon v d. (hrbta ne upogibati) — d. pokrčiti predročno dol ven, spodnja leht naprej ven vodoravno s tlemi (z roko je naznačiti odziv žoge), z l. odročiti dol, vzklopiti vstran — pogled na d. roko — v meddobi z d. spodnjo lehtjo mah gor,
2. poskok na d., z l. drža — lehti drža, z d. spodnjo lehtjo mah dol (odriv žoge), v meddobi mah gor,
3. — 2,
2. takt: 1. vzklon — preskok na l. in dalje kakor 1. takt v drugo stran,
3. takt: 1. vzklon in zaklon v lopaticah — zanožna stoja z d. — d. skozi predročenje vzročiti in uložiti dlan not, roko (nad ramo) zmerno stisniti (kakor da drži žogo), l. zaročiti, vzklopiti nazaj ven — pogled na d. roko,
2.—3. drža,
4. takt: 1. vzklon — polobrat v l. na prstih l. noge, klek na d. — odročiti, vzklopiti gor, prsti uloženi — pogled naprej,
2.—3. drža,

5. takt: 1. zmeren predklon v d. (glava pokoncu!) — z l. odročiti dol, vzklopiti v stran, d. pokrčiti predročno dol ven, z d. spodnjo lehtjo mah (da je vodoravna s tlemi) dol (odriv žoge) — pogled na d. roko — v meddobi z d. spodnjo lehtjo mah gor,
2. drža v kleku in lehti — z d. spodnjo lehtjo mah dol (odriv žoge), v meddobi mah gor,
3. — 2,
6. takt: 1. vzklon — drža v kleku in dalje kakor 5. takt v drugo stran,
7. takt: 1. vzklon — vzravnavna v zanožno stoji z d. — zaklon v lopaticah — z d. skozi predročenje vzročiti in uložiti, prsti zmerno stisnjeni, dlan not (kakor v 3. taktu), z l. zaročiti, vzklopiti nazaj ven — pogled na d. roko,
2.—3. drža,
8. takt: 1. polobrat v d., s priključenjem z d. spetna stoji — priročiti, d. (po obratu) skozi odročenje — pogled naprej,
2.—3. drža,
9. takt: 1.—3. polagoma vzpon — skozi odročenje, dlani gor, odročiti gor, dlani gor — pogled gor,
1. odročiti dol, dlani gor,
2. odročiti, dlani gor,
3. odročiti gor, dlani gor,
10. takt: 1.—3. polagoma spon — zasukati lehti, hrbti gor in skozi odročenje priročiti,
1. zasukati lehti in odročiti, hrbti gor,
2. odročiti dol, hrbti gor,
3. priročiti,
- 11.—12. takt: — 9.—10. taktu,
(gibe v 9.—12. taktu je izvajati spojeno z napetimi lehtmi),
- 13.—15. takt: — 1.—3. taktu (poskoki enonožno in odrivi žoge od tal),
16. takt: 1. vzklon — polobrat v d. in s priključenjem z d. spetna stoji — odročiti dol, roke stisnjene v pesti, dlani naprej (kakor, da drže kolebnice),
2.—3. drža,
(končati je z l. bokom h glavni tribuni).

III. B.

1. takt: 1.—3. šest drobnih tekovih poskokov na mestu, začne d., — d. nogo je skrčiti nekoliko višje kakor l. — s spodnjimi lehtmi tri majhne bočne kroge (gib začne dol in nazaj), naznačenje skokov čez kolebnico,
2. takt: 1. suniti z d. dol — odročiti, roke še stisnjene,
1.—3. tri snožni poskoki na mestu v zmeren počep in takoj vzravnavna — v odročenju tri bočni krogi z vso lehtjo (gib začne dol in nazaj, dol do odročenja dol, gor do odročenja),
- 3.—4. takt: — 1.—2. taktu,
5. takt: 1. korak v d. stran (do četrte razdalje), prednožiti z l. noter — odročiti in uložiti, roka zmerno stisnjena, dlani gor,
2. z d. vzpon, z l. prednožiti visoko — lehti drža — zasuk trupa nekoliko v d. (lehti v vrsti stoječih telovadk ostanejo v ravni črti),
3. z d. spon, z l. prednožiti nizko — odsuk trupa — lehti drža (gib nog v vsem taktu je spojen),
6. takt: 1. korak v l. stran (na znak), prednožiti z d. — lehti drža,
2. z l. vzpon, z d. prednožiti visoko — lehti drža — zasuk trupa nekoliko v l.,

3. z l. spon, z d. prednožiti nizko — odsuk trupa — lehti drža (gib nog v vsem taktu je spojen),
7. takt: 1. skrižna stoja z d. pred l. — upogniti odročno, prsti se dotikajo zgoraj ram,
- 1.—3. spojiti celi obrat v l. v vzponu,
8. takt: 1. spon — suniti dol ven, roke stisnjene v pest, dlani naprej.
- 2.—3. drža,
- (končati je z l. bokom h glavni tribuni).
- Ponoviti je del A (konča s hrbtom h glavni tribuni). B je izvajati s hrbtom h glavni tribuni in A:
16. takt: 1. iztegniti d. in skozi predročanje priročiti — celi obrat v d., s priključenjem z d. spetna stoja (gib lehti pred obratom),
- 2.—3. drža,

Medigra: takt $\frac{3}{4}$.

1. takt: 1. zanožna stoja z d. not, noga v kolenu nekoliko pokrčena — zmeren zasuk trupa v d., zaklon v lopaticah — skrčiti odročno dol, komolci nekoliko naprej, roke v bok, hrbti na bokih — pogled v prvotni smeri čez l. ramo,
- 2.—3. drža,
- 2.—4. takt: drža,
5. takt: 1. s priključenjem z d. spetna stoja — odsuk trupa — suniti dol,
- 2.—3. drža,
- 6.—8. takt: drža.

IV. del A. — Takt $\frac{1}{4}$.

1. takt: 1. a) korak v d. stran (za dolžino stopala) — roke v bok, hrbti na bokih, b) s prisunom z l. vzpon spetno — lehti drža,
2. poskok na d., z l. prednožiti noter — lehti drža,
3. a) korak v l. stran (na znak) — lehti drža, b) s prisunom z d. vzpon spetno,
4. poskok na l., z d. prednožiti noter — lehti drža,
2. takt: 1. z l. suniti v stran in vzročiti uročeno, dlan noter, z d. drža — pogled čez d. ramo na d. komolec,
1. 2. s štirimi tekovimi skoki na mestu celi obrat v d., začne d., l., d., l.,
3. poskok na d., prednožiti z l. — l. skozi odročanje v bok, z d. drža — pogled naprej,
4. preskok na l., prednožiti z d. — lehti drža,
- (v 3. in 4. dobi je trup vzravnal, ne se sklanjati naprej!),
3. takt: — 1. taktu,
4. takt: 1.—2. — 2. taktu: 1.—2.,
3. s poskokom skrižna stoja z d. pred l. — l. skozi odročanje v bok, z d. drža — pogled naprej,
4. s poskokom spetna stoja — lehti drža,
5. takt: 1. poskok na l. odnožiti z d. — odklon v d. — z l. suniti v stran in vzročiti uročeno, dlan noter, z d. drža — pogled čez d. ramo na prste d. noge,
2. vzklon — preskok na d. odnožiti z l. — odklon v l. — l. skozi odročanje v bok, hrbet na bok, z d. suniti v stran in vzročiti uročeno, dlan not — pogled čez l. ramo na prste l. noge,
3. a) vzklon — topot z l. — skrčiti odročno, prsti na tilniku — pogled naprej, b) topot z d. — lehti drža,
4. s topotom z l. spetna stoja — lehti drža,

6. takt: 1. z d. suniti gor ven, z l. mahnuti v stran in roko v bok, hrbet na bok in dalje — 5. takt v drugo stran,
7. takt: — 1. taktu: toda: skrčiti odročno, prsti na tilniku,
8. takt: 1. iztegniti gor v uloženo vzročenje, dlani noter — pogled gor,
 1.—2. s štirimi tekovimi skoki na mestu dvojni obrat v d., začne d., l., d., l.
 (na vsako oseminko je napraviti en polobrat),
 3. z vskokom zmeren počep in vzravna v spetno stojo — iztegniti gor in skozi odročanje priročiti,
 4. drža,
 (Končati je s čelom h glavni tribuni.)

IV. B.

1. takt: 1.—2. polagoma predročiti, sklopiti dol,
 1. predročiti dol,
 2. predročiti,
 3. lehti drža, vzklopiti gor,
 4. drža,
2. takt: 1.—2. polagoma odročiti, roke drža,
 1. predročiti ven,
 2. odročiti,
 3. lehti drža, sklopiti dol,
 4. drža,
3. takt: 1. izravnati in zasukati roke, dlani gor in odročiti gor, in sp.:
 2. vzročiti, palci nazaj — pogled gor in sp.:
 3. zmeren predklon — predročiti gor, hrbti gor in sp.:
 4. predklon, trup vodoravno (nogi napeti, konci prstov so oddaljeni od tal 10 cm), glava pokoncu v ravni črti s hrbtenico — pogled na roke, (ne krčiti kolen, hrbet raven!),
4. takt: 1. zmeren predklon — odročiti dol, palci naprej,
 2. vzklon — odročiti, hrbti gor,
 3. polobrat v d. — priročiti (gib z rokami pred obratom!),
 4. drža,
- 5.—8. takt: — 1.—4. taktu — (končati je s hrbtom h glavni tribuni).
 V 1. in 2. taktu sta 1. in 2. doba spojeni, 3. takt je ves spojen in še s 1. in 2. dobo v 4. taktu.
 Ponoviti je dele A, B, A.

**KAD SE ZEMLJA DOBRO UREDI I URADI,
 ONDA DOBRO I URODI.**

Naraščajska tekma Sokolske župe v Celju.

Ob priliki župnega zleta celjske Sokolske župe v Laškem, dne 14. junija se je vršila v zgodnjih jutranjih urah tekma obeh naraščajev. Že dve leti zaporedoma je bilo našemu naraščaju zaradi nalezljivih boleznih zabranjeno pokazati svoje zmožnosti, zato se je naša mladina letos s tem večjim veseljem pripravljala na svojo tekmo, kjer je dosegla tudi prav zadovoljljive uspehe.

Tekmovali so v precej težkem nastopu k prostim vajam, v eni izmed predpisanih prostih vaj, v skoku v daljino in višino (oboje brez deske) in v teku. Redovne vaje so izvajale nekatere vrste jako dobro in je bilo veselje gledati strumni korak in samozavestno držanje naših bodočih Sokolov in Sokolic. Drugi zopet so zaostajali baš v tej panogi in smo opazili nesigurnost in površnost. Mislim pa, da so tega krivi predvsem vodniki in vodnice naraščajev, ki polagajo premalo važnosti na redovne vaje, kar pa se mora v bodoče popraviti. Proste vaje so bile izvajane večinoma prav dobro. Za skok v daljino so bile določene prenizke mere in je bilo le malo onih, ki ne bi bili preskočili določene mere, nasprotno pa je skok v višino delal obema naraščajema precej težave.

Tekme se je udeležilo 14 vrst (7 moških in 7 ženskih) in 124 posameznikov (62 naraščajnikov in 62 naraščajnic). Izmed teh jih je doseglo 58 (24 naraščajnikov in 34 naraščajnic) nad 85 %, a 21 (9 naraščajnikov in 12 naraščajnic) več kot 75 % a manj kot 85 % vseh dosegljivih točk. Podrobní rezultat tekem pa je sledeči:

Moški naraščaj:

a) Vrste: I. mesto Celje (dijaki) 245 točk, 94.23 %, II. mesto Laško 231 točk, 88.84 %, III. mesto Celje (obrniki) 215½ točke, 82.88 %, IV. mesto Trbovlje 199 točk, 76.54 %, V. mesto Celje 191½ točke, 73.75 %, VI. mesto Zagorje 189½ točke, 72.88 %, VII. mesto Šoštanj 184½ točke, 70.96 %.

b) Posamezniki: 1. Skok Ferdo Celje, Stegu Milan Celje, po 39½ točk. 98.75 %;

2. Pfeifer Mirko, Celje, 38½ točk. 96.25 %; 3. Hočevnar Rudo, Zagorje, Pleskovič Vlado, Trbovlje, Urbančič Adolf, Celje, po 38 točk. 95 %; 4. Horjak Zdravko, Trbovlje, Kašman Ernest, Laško, Špeglič Anton, Celje, Voglar Branko, Celje, po 37½ točk. 93.75 %; 5. Božič Zvonko, Celje, 37 točk. 92.50 %; 6. Kolk Josip, Laško, Požun Stanko, Laško, Rudolf Miro, Celje, po 36½ točk. 91.25 %; 7. Jan Branko, Laško, Jeranko Lojze, Laško, po 36 točk. 90 %; 8. Jan Milko, Laško, Komat Ivan, Trbovlje, Omerza Dimitrij, Celje, Wesley Rud., Celje, po 35½ točk. 88.75 %; 9. Derkovič Drago, Trbovlje, 35 točk. 87.50 %; 10. Vrečko Slavko, Šoštanj, 34½ točk. 86.25 %; 11. Praunseis Lojze, Laško, Raič Dušan, Celje, po 34 točk. 85 %; 12. Špička Juro, Šoštanj, 33½ točk. 83.75 %; 13. Rupnik Karol, Trbovlje, 33 točk. 82.50 %; 14. Pretnar Janez, Celje, Zupanc Albin, Laško, po 32½ točk. 81.25 %; 15. Tušar Feliks, Celje, 32 točk. 80 %; 16. Čuk Ivan, Celje, 31½ točk. 78.75 %; 17. Dobruca Branko, Celje, Flego Miran, Celje, po 31 točk. 77.50 %; 18. Drnovšek Drago, Zagorje, 30 točk. 75 %; 19. Razdevšek Leopold, Žalec, 29½ točk. 73.75 %; 20. Gorjup Slavko, Trbovlje, 29 točk. 72.50 %; 21. Košan Ivan, Šoštanj, Rožanc Mataj, Celje, Tajnik Milojko, Šoštanj, Walland Robert, Šoštanj, po 28½ točk. 71.25 %; 22. Božič Marjan, Celje, Mlakar J., Celje, po 27½ točk. 68.75 %; 23. Kolenc Ivan, Celje, Kurnik Franc, Šoštanj, po 27 točk. 67.50 %; 24. Benkoč Emil, Celje, Bilinger Božidar, Trbovlje, po 26½ točk. 66.25 %; 25. Divjak Filip, Laško, 26 točk. 65 %; 26. Steiner Mirko, Zagorje, 25½ točk. 63.75 %; 27. Inkret Leopold, Celje, 24 točk. 60 %; 28. Weber Vilibald, Celje, König Alojz, Žalec, po 23 točk. 57.50 %; 29. Peršič Vekoslav, Celje, Železnikar J., Celje, po 22½ točk. 56.25 %; 30. Berger Rudolf, Zagorje, Karbar Branko, Zagorje, po 22 točk. 55 %; 31. Tabor Ivan, Trbovlje, 21½ točk. 53.75 %; 32. Dergan Rudolf, Laško, Grm Adolf, Zagorje, po 21 točk. 52.50 %; 33. Cimermann Edi, Žalec, Kovač Oto, Šoštanj, po 20½ točk. 51.25 %;

34. Kolar Adolif, Žalec, 19 točk, 47.50 %;
35. Zajc Alojz, Šoštanj, 15¹/₂ točk, 38.75 %;
36. Vengušt Martin, Žalec, 14¹/₂ točk, 36.25 %.

Ženski naraččaj:

a) Vrste: I. Celje, IV. vrsta, 239¹/₂ točk, 92.115 %; II. Celje, I. vrsta, 238 točk, 91.50 %; III. Celje, II. vrsta, 217³/₄ točk, 83.75 %; IV. Celje, III. vrsta, 217³/₄ točk, 83.75 %; V. Celje, VI. vrsta, 213³/₄ točk, 82.212 %; VI. Laško, 213¹/₂ točk, 82.115 %; VII. Celje, V. vrsta, 210¹/₂ točk, 80.96 %; VIII. Zagorje, 172¹/₂ točk, 66.346 %.

b) Posameznice: 1. Križmanič Marjuči, Celje, Zore Vida, Celje, po 40 točk, 100 %; 2. Kovač Vra, Celje, Starc Zora, Celje, po 39¹/₂ točk, 98.75 %; 3. Černej Vida, Celje, Diehl Mira, Celje, Fink Anica, Celje, Križmanič Milka, Celje, Macarol Branka, Celje, Perič Milica, Celje, Stanič Olga, Šoštanj, po 39 točk, 97.50 %; 4. Jug Mira, Celje, Poljšak Darinka, Zagorje, Toplak Justa, Celje, Sernec Elza, Celje, po 38 točk, 95 %; 5. Diehl Silva, Celje, Ferčnik Berta, Laško, Strekelj Darinka, Laško, po 37¹/₂ točk, 93.75 %; 6. Blaž Faniha, Celje, Dereani Lidija, Celje, Naumović Jelena, Celje, Pelikan Nada, Celje, Zupan Greti, Šoštanj, po 37 točk, 92.50 %; 7. Radič Nada, Celje, Kačič Milka, Laško, po 36¹/₂ točk, 91.26 %; 8. Aram Ana, Šoštanj, Presinger Marica, Celje, po 35¹/₂ točk, 88.75 %; 9. Luznik Zorana, Celje, Hasnöhrl Svetli, Laško, Jošt Tončka, Celje, Pevac Milena, Celje, po 35 točk, 87.50 %; 10. Stegu Jožica, Celje, Kokal Karla, Laško, Rak Justa, Zagorje, po 34 točk, 85 %; 11. Krajnc Malči, Celje, Schwab Jelka, Celje, po 33¹/₂ točk, 83.75 %; 12. Romih Anica, Celje, Železnikar Gusti, Celje, po 33 točk, 82.50 %; 13. Volk Milica, Šoštanj, 32 točk, 80 %; 14. Čuš Mici, Celje, Šonc Zora, Celje, po 31¹/₂ točk, 78.75 %; 15. Flerin Teja, Celje, Krušič Rozina, Celje, Mihalek Henrita, Celje, po 31 točk, 77.50 %; 16. Kovač Iva, Celje, 30¹/₂ točk, 76.25 %; 17. Klemenc Slava, Celje, 30 točk, 75 %; 18. Dragar Malči, Zagorje, 29 točk, 72.50 %; 19. Bajda Zora, Celje, 28³/₄ točk, 71.875 %; 20. Anžlovar Marija, Celje, 28 točk, 70 %; 21. Vizjak Dragica, Celje, 27¹/₂ točk, 68.75 %; 22. Simerl Gizela, Šoštanj, 26¹/₄ točk, 66.25 %; 23. Dernovšek Karla, Zagorje, 26 točk, 65 %; 24. Lipold Ima, Celje, 25³/₄ točk, 64.375 %; 25. Apat Katja, Celje, 25 točk, 62.50 %; 26. Apat Slava, Celje, 24 točk, 60 %; 27. Dobovičnik Anica, Celje, 23 točk, 57.50 %; 28. Pertinač Heda, Celje, Kompan Justa, Celje, po 22 točk, 55 %; 29. Blažič Minka, Zagorje, 18¹/₂ točk, 46.25 %; 30. Molk Valerija, Laško, Lipold Beba, Celje, po 18 točk, 45 %; 31. Koprivc Štefi, Zagorje, 17 točk, 42.50 %.

Жупа Петра Мркоњића у Бањој Луци.

6. септембра на дан рођења Престолонаследника Петра приредила је наша

жупа велику свечаност на планини Ђорковачи. Тога дана оживљена је успомена на четовање Војводе Петра Мркоњића, који се прије 50 година са пушком у руди на истом мјесту борио против Турака за слободу поробљене браће.

Године 1875. букнуо је устанак у Невесињу и у Босанској Крајини, а јуначки принц Петар Карађорђевић похитао је, да својим знањем и храброшћу помогне усташама и ударио је свој табор на овој међашњој планини, са које се као на длану виде сви врхови до Клека и на југ до Пљешивце. Читава зиму до маја мјесеца провели су усташе у тој планини водећи борбу са непријатељем и са главу, а војвода Петар Мркоњић још и са онима, којима није било по вољи његово четовање, него му радише о глави и сметаху му у великом народном послу.

Наше Сокоство, цијенећи рад ових усташа, правих наших Соколова, одлучило је да на истом мјесту окупи народ и Соколе, па да подигну споменик палим борцима и посјете свакога, да треба чувати успомену на мјесто, гдје је започето наше народно ослобођење. Идеју је дао старјешина Жупе бр. Др. Стево Мољевић, који је желио да Сокоство проведе организацију свечаности спојивши с тим догађајем и развијање заставе Соколске Жупе Бања-Лучке. И свечаност је прекрасно успјела. Већ дан прије кренули су се чланови и чланице до Отоке одакле су сви превалили рано ујутру пјешке пут од 20 км. кроз густу шуму и стигли на мјесто свечаности у 8 сати. Закључак је био, да сви чланови и чланице морају извршити тај маневар, да тиме покажу, како су и они кадри као усташе по шуми четовати и тај је закључак извршен. А горе на планини указала се прекрасна панорама: У шумом опкољеном полукругу израђена и украшена чистина, а у сред ње споменик у облику пирамиде, а на врху орао. На плочи је напис 1875.—1925. Читав тај плато уређен је за свечаност и за велику посјету народа као у облику трибине, тако да је сваки гледалац могао видјети сав приказ. Крај споменика је ограђено мјесто, гдје је била барутана Краља Петра и његова колиба.

У 11 сати дошао је заст. краљев пуковник Љубичић и отпочела је свечаност. Одржан је помен усташама, а свештеник Остојић, друг Краља Петра благословио је Соколску Заставу, на којој је у дивним бојама свилом израђен лик Петра Мркоњића. Иза тога је заступник кума Краљевића Петра привезао тробојку на заставу и предао је заставнику Урошу Стефановићу, одржавши при том пригодан говор и доносећи поздраве Краљеве Соколима. У име инвалида на заставу је положио вијенац бр. Петра Лазаревић, а иза њега је заступник Жупе Сарајевске бр. Стеван Жакула одржао пламени говор о величини

svetosti i značaju овога мјеста. Свечаност је завршена химнама, а тада је настао дираљив приказ: некадашњи другови Краља Петра, сви сједи старци пришли су њих око 150 споменику, џедивали га, а неки од њих одржаše и говоре. Тада су се и они и Соколи сликали са заступни. Кума и са својом заставом, а онда је настало народно весеље, гдје се огромна маса људи око 10.000 заталасала и разиграла по планини.

По подне су одржане сокол. вјежбе и народна утакмица у скоку у даљину, трчању и бацању камена. Дарови подељени побједницима биле су гусле, Књига о Краљу Петру и слика: Херцеговачко робље. Војска је затим извела битку са митраљезима и топовима, који су тешком муком били извучени на ово мјесто, јер је терен врло негодан, а киша је била путеве расквасила.

Те ноћи су Соколи остали да бивају у шуми, а сутра дан рано крећули су пјешнице кућама, задовољни, што су часно извршили свој задатак иза дугих припре-

ма. Како је тешко било организовати свечаност, види се по томе, што са најближег мјеста треба 20 км. колима до планине, па ипак — нека је хвала потпуковнику Тешановићу и његовом вриједном капетану Миливоју Кундаку, Словенцу, који су сви радове уз помоћ околних тежак довршили — ипак велим, било је уређено све као усред велелеграда. А колико је народ био одушевљен том прославом најлепше показује број посетилаца, који и поред кише и велике удаљености у огромном броју посетилише ово историјско мјесто.

Сокољство може бити поносно, што је својим трудом, својим средствима извршило свечаност и развило своју заставу која је о трошку Жупе израђена у Бањој Луци. Ето сада прекрасног излета за нараштај, који треба сваке године да обиђе ово мјесто и да се сјети мука и напора оних, који су створили ову државу. Ту требају да се закуну, да ће вјечно чувати и бранити крваво стечену слободу и поштовати успомену великог војводе Петра Мркоњића. Здравло! Миливој Милетић.

Slovarček sokolskih telovadnih nazivov, slovenskih, hrvaških, srbskih in čeških.

Zbral Ivan Bajželj. V Ljubljani 1925. Založila Jugoslovenska Sokolska Matica. — Drobna knjižica, ki je ponatis iz knjige »Vežbe za deco«, vsebuje lepo število telovadnih nazivov in bo dobro došla vsem našim prednjakom, ki hočejo razumeti sokolsko terminologijo in čitati vaje, ki so pisane v slovenski, hrvaški, srbski ali češki besedi. Tudi onim naraščajnikom, ki hočejo postati prednjaki in se pripravljajo za društveni ali župni prednjaški izpit, bo slovarček dobro služil. Naroča se pri Jugoslovenski Sokolski Matici v Ljubljani.

Prva pomoč. Spisal dr. Mavricij Rus, mestni fizik in šef-zdravnik rešilne postaje v Ljubljani. S 40 podobami. Naštisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 1925. Cena 32 Din.

Vsak dober sokolski prednjak mora poleg ustroja človeškega telesa poznati tudi navodila in predpise, kako je ravnati s človekom, ki ponesreči. Zato se v vseh sokolskih prednjaških tečajih vrši tudi pouk o prvi pomoči pri nezgodah. Poznanje teh navodil pa ni potrebno le za sokolske prednjake ampak za vsakega izobraženega človeka, da v slučaju nesreče priskoči bližnjemu na pomoč in s pravilnim postopanjem lahko reši marsikomu življenje. Doslej v slovenščini nismo imeli zato primerne knjige, po kateri bi se mogli naši prednjaki poučiti v tej važni in potrebni stroki. Zato smo hvaležni dr. Rusu in Učiteljski tiskarni, ki sta poskrbela za tako knjigo. Knjiga razpravlja o vseh mogočih nezgodah, ki se lahko pripetijo človeku. Sokolskemu naraščaju, zlasti onim, ki mislijo, da se bodo pripravljali za prednjake, knjigo toplo priporočamo, imeti jo pa mora tudi vsako sokolsko društvo v svoji knjižnici.

Spomenica o I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu v Ljubljani 1922. Zvezek IV. in V.

Ta dva zvezka »Spomenice«, ki sta pravkar izšla, obravnavata v glavnem predzletni dan, na katerem so nastopili jugoslovenski sokolska deca in naraščaj ter čehoslovaški naraščaj. Popis te prve večje naraščajske prireditve in tekme je napisal br. Bajželj. Ob koncu zvezka se nahaja še začetek opisa sokolske razstave, ki ga je oskrbel predsednik razstavnega odseka br. Vesel. Med besedilom je mnogo lepih slik, ki kažejo naraščaj pri vajah, tekmi in povorki. Tudi ta dva zvezka »Spomenice« sta enako okusno prirejena kakor prvi trije. Cena jima je 70 Din, kar za to krasno delo ni mnogo. Kdor more, naj si nabavi »Spomenico«, ki bo najlepša sokolska knjiga, kar jih je doslej izšlo.

Iz uredništva. U Dubrovnik. Kakvim su ushitom očekivali i primili Sokolici Dubrovčani našega Vladara, vidimo i otud, što su nam i pjesem poslali. Br. Zoran! Pesmi ne ćemo tiskati, jer nije formalno dotjerano, ali Tebi, mladom naraštajniku-pjesniku kličemo: Samo naprijed, pokušaj još i šalji. Zdravo!

Uspomene staroga četnika.

Letos je minulo 50 godina, otkad se naši u Bosanskoj Krajini digoš protiv Turaka. Taj je ustanak vodio naš blagopokojni kralj Petar I. Veliki Oslobođitelj, a upriličili su ju naši četaši, da zatru tursku strahovladu i da izvojshte Bosancima zlatu slobodu. Kralj Petar zvao se kao vođa četaša Petar Mrkonjić; sabrao je oko sebe odvažne Bosance i Hrvate, a bilo je među njegovim četašima i nekoliko Slovenaca.

Na uspomenu tih bojeva, tih prethodnih pokušaja za oslobođenje i ujedinjenje jugoslovenskih plemena, priredila je Sokolska župa u Banjaluci, koja nosi ime Petra Mrkonjića, dne 6. septembra 1925. proslavu na gori Čorkovači, gde je bio pred 50 godina glavni tabor četnika. Sokolska župa proslavila je taj događaj razvičen svoga župskoga barjaka i priredbom delomičnoga župskoga sleta i s javnom telovežbom. Na proslavu je došlo mnogo Sokolstva, naroda i vojništva (vidi među »Dopisima« izveštaj iz Banjaluke!). Stari četnik, gosp. Aleksandar Toman, koji još živi u Ljubljani i koji je učestvovao u tim bojevima, u Bosanskom ustanku, napisao je sledeće uspomene o bitki pri Bojini u Bosanskoj Krajini:

Na gori Čorkovači utaborili smo se godine 1876. Turci su nas o Duhovima napali navalivši na naš tabor. Nakon krvava okršaja odbismo ih. Ali najveća se je bitka bila kod sela Bojna dne 8. septembra 1875., dakle taman pred 50 godina.

Ja sam zapovedao četi od 120 ljudi. Vojvoda Mrkonjić (princ Petar Karadorđević) zapovedio mi, da otvorim vatru na Turke, po svoj prilici zato, što je bila moja četa najbolje oboružana i jer su ju sačinjavali dobrovoljci iz Crnogore, Hercegovine i Boke. Svi ti dobrovoljci bejahu prokušani u bojevima s Turcima. Osim njih bilo je u mojoj četi još 30 hajduka, najmlenih ratnika plaćenika.

Mesto, gde se je razvila bitka, nije iz početka ništa pokazivalo, da će biti pozorištem tako krvavih događaja. Svom okolicom vladao je mir, i osim krda goveda što su se pasli na bližnjem pašnjaku i nekoliko pastira na konjima, nije bilo videti žive duše. Ipak sam po nekoim sumljivim znakovima opazio, da tu nije sve u najboljem redu, na što sam također upozorio i vojvodu. Imali smo otprilike 1000 ljudi svega skupa. Zaposeli smo malu uzvisinu, na čijem desnom brdu stajale mala drvena pravoslavna crkva. Na rubu te uzvisine stajale moja četa, ostalo bilo je razvito po vrhu onih brda.

Vojvoda Mrkonjić mi je zapovedio: »Tu poziciju drži za svaku cenu i ne zapusti je, dok ti ne zapovedim!«

Hajducima izdadoh zapoved, da navale na pastire koji su pasli krda. Jedva što je bila moja zapoved izvršena, počeli su Turci sa sviju strana prodirati proti nama. Sav je kraj najedamput oživeo i divljom vikom bližahu se iz šuma i bližnjih planina urske čete. Redovita turska infanterija i konjanništvo, bašibozuci, mlado i staro domaće, ukoliko sve je letilo protiv nas, da nas uništi.

Usprkos strašnoj navali i divljoj hrabrosti Turaka naši se ljudi držahu vrlo dobro. Osobito moja četa, koja bijaše ispostavljena najgoremu pritisku, branila se hrabro i požrtvovno. Osobito se je odlikovao moj četovođa Rosina, rodnom Slovenac, koji je kao izvrstan streljač, oborio više turskih bariaktara, koji su na čelu turskih četa jurišali na nas. Tursko konjanništvo spremalo se na navalu. Boj je začeo oko 10. sata prepodne i trajao je već više sati. Mojih ljudi bivalo sve to manje, mnogo ih je palo mrtvih, drugi ležahu ranjeni na udaru dušmanskom ognju, bez pomoći. Spoznavši naš zdvojni položaj pošaljem čauša k vojvodi Mrkonjiću s izvešćem da me reši

date mi zadače. Nego otišlo je već pet čauša, a nitko se nije vratio. Zbilo se je, što sam očekivao i čega sam se bojao, moja četa bila je opkoljena. Koliko sam još imao pušaka, uporabio sam da zadržavaju konjanicu, da nije navalila na nas i posekla nas.

To mi se je posrećilo, da sam sačuvalo svoju posatku, ali je to morala plaćati moja četa životom. Udarci turskih handžara udarahu po glavama mojih četaša, koji nisu imali niti bajuneta na puškama a prošlo im je bilo i streličivo tako da padahu moji junaci skoro bez otpora. Kad su turski askeri (regularna konjanica) isekli moje ljude, udariše na ostale četaše, koji su bili uzmakli proti austrijskoj međi. Spasilo ih se oko 300, među njima i vojvoda Mrkonjić. Ja sam spasio sam se na čudnovat način.

Nekoliko minuta pred kaverijskijsku ataku nesao sam ranjenoga Crnogorca u sigurno zaleđe. Kad sam se vratio, bili su turski konjanici već među nama i jedan je od njih već zamahnuo svojom sabljom nad mojom glavom. Ko strela podigoh svoj samokres i opalim. Odmah zatim bacim se preko ruba huma, na kojem se je to dogodilo.

Iza trodnevnoga tumananja po šumama i planinama posrećilo mi se da sam se probio na austrijska tla, gde sam našao opet ostalu četu vojvode Mrkonjića.

Iz češkoga Sokolstva. Priprave za VIII. vsesokolski zlet v Pragi leta 1926. so v polnem teku. Glavni zletni dnevi so določeni za 4., 5. in 6. julij. Zleta pa se

udeleži tudi sokolska mladina, toda zanj so določeni posebni predzletni dnevi. Sokolska deca nastopi samo ona iz praških žup ter iz vsake župe po dva zastopnika. Polnoštevilo pa se udeleži zleta sokolski naraščaj obojega spola. Tudi jugoslovanski naraščaj, ki vrne poset češkoslovaškemu naraščaju iz leta 1922, v Ljubljani, pohiti te dni v Prago. Vršile se bodo naraščajske tekme, ki se jih pa sme udeležiti samo naraščaj od 16. leta dalje. Tekme bodo na orodju, v peteroboju (skok v višino, skok v daljino, proste vaje, tek na 60 m in metanje krogle 5 kg), v posebnih tekmah (tek preko zaprek in stafetni tek) ter v igrah. V soboto pred nedeljskim javnim nastopom bodo dopoldne skušnje. V nedeljo dopoldne bo sprevid naraščaja po Pragi, udeležiti pa se ga bodo smeli samo naraščajniki v kraju. Popoldne javni nastop, in sicer: proste vaje moškega in ženskega naraščaja, nastopi žup z ženskim naraščajem, bojne tekme moškega naraščaja in zletna scena. Češki naraščaj se že pridno pripravlja za zletne nastope in zbira novce za potne stroške do Prage. Tudi naš naraščaj se mora prirediti pripravljati za praški zlet, ako hoče dostojno nastopiti v Pragi.

»Sokolske Besedy«, list za češkoslovaški sokolski naraščaj prinaša v svoji zadnji (5.) številki daljši članek o jugoslovanskem sokolskem naraščaju. Članek omenja tudi naš list »Sokolice« in njegovo prilogo »Naša radost«. Na ta način bo češki sokolski naraščaj spoznal tudi razmere našega naraščaja.

Pregled telesnoga odgoja i Sokolstva. Dušan M. Bogunović. Zagreb. 1925. — Br. Bogunović je sestavil zgodovinski pregled telovadbe od vsega početka do danes. Seveda zavzema zgodovinski razvoj Sokolstva največji del knjige. Razen jugoslovanskega in češkega Sokolstva je nakratko opisano tudi rusko, poljsko, lužičko-srpsko, ukrajinsko in slovaško Sokolstvo ter bulgarski Junaki. Koncem knjige je tudi pregled o skavtizmu in o sportu. Knjiga bo za naš naraščaj jako primerno čtivo, ker se bo iz nje poučil kako se je razvila telesna vzgoja do današnjega dne. Tudi za članstvo je knjiga dobro uporabljiva. Za one, ki pa hočejo napraviti prednjaške izpite, je knjiga neobhodno potrebna. Priporočamo jo!

**AKO ŽELIŠ PRISMOČITI,
VALJA PRVO POSKOČITI.**